ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE RUTHENIAN WEEKLY
published every Thursday by
The Little Russian Nat'l Union of America
at
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year...... $2.00 } To Europe:
half year...... 1.00 } per year...... $2.50
single copy...... .05 } half year...... 1.25

СВОБОДА

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить кождого четверга
видає
„РУСКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік......... $2.00 } До Европи:
на пів року 1.00 } на рік......... $2.50
поод. число .05 } на пів року 1.25

УРЯДОВИЙ ОРГАН Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE L. R. NAT'L UNION OF AMERICA

РІК XXII. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 2-го цьвітня 1914. Ч. 14. VOL. XXII. Jersey City, N. J., Thursday, April 2, 1914. N. 14.

ЮВИЛЕЙНІ ДАРИ.

НОВИЙ СТИПЕНДІЙНИЙ ФОНД ПІД УПРАВОЮ ТОВ. „ПРОСЬВІТА".

Дня 10 с. м. яко в столітну річницю уродин нашого Генія Тараса Шевченка зложив в „Земельнім Банку Гіпотечнім" у Львові один визначний член нашої суспільности, який не бажає, щоб його імя було подане до публичного відома, **квоту двайцять тисяч корон** (4 тисячі долярів) з призначенєм на стипендії. Сим фондом управляти буде по бажаню фундатора Товариство „Просьвіта" у Львові.

З нагоди 100-літного ювилею уродин Тараса Шевченка жертвував в Києві український діяч з Київщини **граф Михайло Тишкевич 20 тисяч рублів** (10 тисяч долярів) на українські просьвітні цілі.

ВОЄННІ АЛЯРМИ.

АВСТРІЯ МОЖЕ ПЕРША РІШИТИСЬ НА ВІЙНУ.

Російський впливовий дневник „Голос Москвы", котрий звичайно має відомости з урядових кругів, пише осьтак про небезпеку війни:

„Занепокоєне в Австрії є зовсім зрозуміле. По балканській війні положенє Австрії ще погіршило ся, бо скріпила ся Румунія і Сербія, котрі числять, що відважуть від Австрії землі, заселені їх одноплеменниками. А чим дальше, тим більше будуть зростати сї апетити й обі ті малі держави будуть тепер готовити ся вже тільки проти Австрії. **Тому Австрія тепер може рішитись скорше ніж колинебудь на війну**, бо кождий день мира погіршує її становище.

„Таксамо зрозумілими є остатні воєнні алярми в Німеччині — пише дальше „Голос Москвы" — бо взаємне відношенє морських воєнних сил Англії і Німеччини тепер уже корисне для Німеччини, а крім того тепер Німеччина має найсильнійшу армію на суші. А знаючи, що Англія в другий рік, як Англія скріпить свою фльоту новими воєнними кораблями і Росія скріпить и побільшить свою воєнну силу на суші, не буде Німеччина в такім корисним положеню як тепер. Більше як 25 літ держить уже Німеччина цілу Европу в напруженім положеню оружного мира. Скорше чи пізнійше сей тягар стане ся невиносимий і буде мусіти скінчити ся европейською війною. **Але нінішнє положенє не було ще таке грізне як тепер і тому Росія мусить бути також готова на недалекі великі події**".

ГРАНИЧНІ ПРОВОКАЦІЇ.

Недавно лучила ся така подія на німецько-російській границі. Через російську границю коло німецького міста Мисловиць переходили пачкарі, котрі носили на німецьку сторону російські товари. За ними пігнала російська гранична сторожа (кількох жовнірів) і зачали стріляти до пачкарів вже таки на німецькій території й одного з них застрілила, а коли надійшла німецька гранична сторожа, то російська втїкла. З приводу сеї провокації російської граничної сторожі, німецький заграничний посол в Петербургі зажадав виясненя від російського уряду. Російський уряд оправдував ся тим, що салдати не знали добре граничних приписів та висказали жаль, що так стало ся.

На се зявляють німецькі газети, що такий жаль нічого не варта, бо мимо жалю можуть такі події дальше повторювати ся, коли російські граничні сторожі не дістануть докладних поучень. А притім зазначують, що **одна-дві такі події можуть дати привід до вибуху німецько-російської війни.**

РОСІЯ У ВОЄННІЙ ГОРЯЧЦІ.

Російське міністерство війни видало важні розпорядженя, які вказують, що Росія готовить ся до війни. Перше розпорядженє забороняє видавати заграничні пашпорти усїм, що належать до військової звязи, а друге розпорядженє забороняє вивозити коні з держави. Такі розпорядженя видала була Росія торік в зимі, коли австрійсько-російська війна висла на волоску. Тому то сї розпорядженя викликали в Росії велике занепокоєнє.

ЗЇЗД ТРОХ МОНАРХІВ.

До тридержавного союза, котрий на случай війни з Росією, виступив би цїлий проти неї, належить Австро-Угорщина, Німеччина й Італія. Росія в останних роках все залицяла ся до Італії, щоби її відтягнути від тридержавного союза, але се їй не вдавало ся.

А ось перед кількома днями був зїзд всїх трох монархів держав тридержавного союза, котрий ствердив, що союз сильний і з'єдинений та стоїть твердо проти Росії. Німецький цїсар Вільгельм II. приїхав умисно до старого австрійського цїсаря Франца Йосифа I. до Відня, щоби з ним обговорити теперішнє політичне положенє. Потім з Відня поїхав на полудне і в італійськім містї Венеції стрінув ся з італійським королем Віктором Емануїлом, з котрим також обговорив теперішнє міждержавне положенє. На другий день знова стрінув ся на Адрійськім мори з австрійським престолонаслїдником Францом Фердинандом, з котрим ще раз обговорив усї біжучі справи.

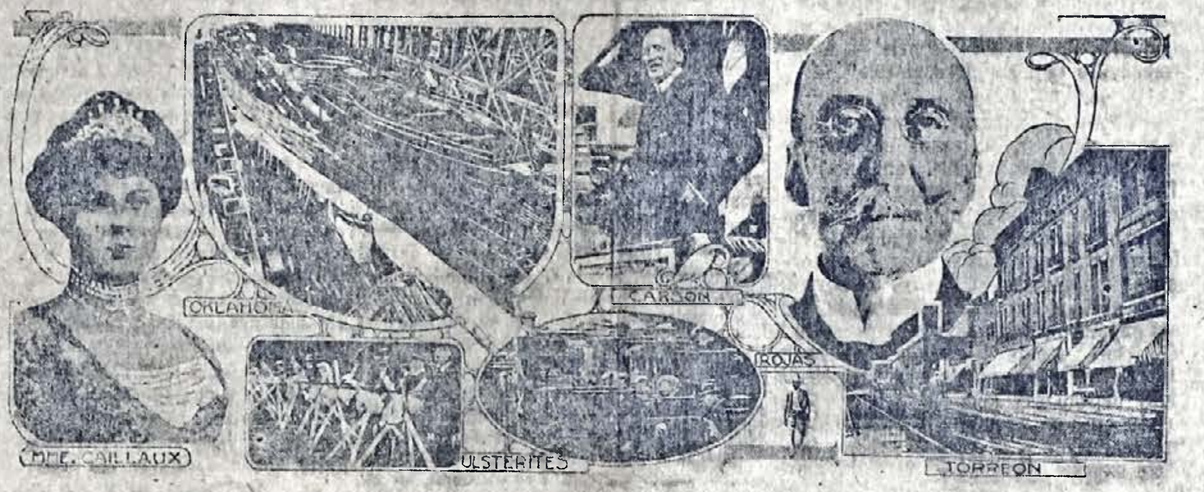
Сей з'їзд дуже немило вразив російських політиків, котрі бачать тепер, яку силу мають проти себе у тридержавнім союзї.

Росія належить до тридержавного порозуміня, разом з Францією й Англією. Але цїле се „порозумінє" не може рівнати ся зі „союзом", бо 1) Росія має військову силу тільки на суші, а її воєнна фльота не представляє жадної вартости; 2) Франція має вже сильнійшу воєнну фльоту, але не може рівнати ся з Німеччиною, а сухопутне військо має дуже слабе; 3) Англія не має правильного сухопутного війська (таксамо як Злучені Держави), а зате має дуже сильну морську воєнну фльоту. Але Англія звичайно підчас усяких воєн стоїть осторонь і тим має верх над усїми другими державами, що тільки приглядають ся війні.

Отже Росія може числити лише на поміч Франції, але як з тою помочию так і без неї, бо нема найменьшого сумніву, що Німеччина дуже скоро справила би ся з Французами і на суші і на морю.

Лишаєть ся Росії — власна сила. А з тою силою Австрія і Німеччина також скоро справили би ся. Се був би для Росії далеко більший погром ніж у російсько-японській війні.

З ТИЖНЯ.



У Великій Британії й Ірляндії запанували великі несупокої з причини гом рулю. — Сер Едвард Карсон, провідник юніоністів (тих, що протестують проти наданя самоуправи Ірляндії), повернув до Бельфасту по відкиненю Ульстерцями компромісу преміра Аскіта. — Офіцири британського реґіменту в Ірляндії, післані до скріпленя ульстерського ґарнізону, воліли радше зрезиґнувати із своїх становиц ніж опинити ся в положеню поборюваня юніоністів. Тих офіцирів пізнійше принято назад до служби. — Пані Кайо, жінка французького міністра фінансів, застрілила Кальмета, редактора ґазети „Фіґаро". — Торреон зістав заатакований ребелянтами. — Рохас, мексиканський міністер заграничних справ, мав би бути наслїдником Гуерти. — В Камден, Н. Дж., спущено на воду воєнний корабель „Оклягома".

РОСІЙСЬКА РУКА НА БАЛКАНІ.

НОВИЙ БАЛКАНСЬКИЙ СОЮЗ.

По скінченю балканської війни старала ся Росія наклонити всї балканські держави, аби наново утворили спільний союз. Такого союза потребувала Росія на те, аби мала силу на полудни проти Австро-Угорщини. Але тяжко було погодити ті держави, котрі ще між собою мають рахунки. Передівсїм Болгарія не може забути Сербії і Греції, що загарбали македонські землї, заселені Болгарами. Отже не повело ся Росії намовити Болгарію до союза з її ворогами. Також не вдало ся намовити Румунію, бо її Австро-Угорщина ріжними обіцянками перетягнула на свій бік. З уваги на те Росія довела до заключеня тільки малого балканського союза, зложеного зі Сербії, Греції і Чорногори. Сей союз полягає в тім, що кождий союзник має один другому на случай війни давати поміч. Відношенє усталено таке: Сербія дає 150.000 людий, Греція 380.000 людий, а Чорногора 60.000 людий.

Союз звернений передівсїм проти оборони перед можливим нападом Болгарії. Союзники умовили ся не лише обороняти ті землї, які загарбали від Болгарії, але також щодо подїлу дальшими землями Болгарії, коли би її побили.

Союз заключено на 10 лїт.

Російський міністер заграничних справ Сазонов тїшить ся тим новим балканським союзом не так з огляду на його вістре проти Болгарії, як з уваги на те, що сей союз ворожо настроєний супроти Австро-Угорщини, бо Сербія і Чорногора (де також живуть Серби) все мають гадку відбити сербські краї від Австро-Угорщини (Хорватію, Боснію і Герцеговину та Дальматію).

Але хто знає, чи все-те удасть ся? Хто знає, чи Сербія і Греція не втратять ще і того, що неправно загарбали в Болгарії? Чуже не гріє і чужа кривда мстить ся.

Австро-Угорщина, коли схоче, то може сотворити далеко сильнійший балканський союз проти того нового союза зпід російського покрова! Може покликати до того союза Болгарію, Румунію, Туреччину і нову Альбанію. Тодї русофільський балканський союз був би між австрійськими балканськими союзниками і на случай війни цїлком певно вони би побили балканських кацапів. Тодї Болгарія відібрала би собі Македонію, Туреччина забрала би від Греції острови, Альбанія альбанські землї від Сербії, а Румунія румунську територію від Сербії. По тій війні кожда балканська держава мала би тільки свої землї; ще лише остало би трохи Болгарів у Тракії під Туреччиною, але Болгарія їх пильнувала би і не дала би їм кривди зробити.

Инакшого вислїду нової балканської війни годї сподїватись, як тільки вдасть ся Австро-Угорщинї утворити другий балканський союз. Отже сей перший балканський союз (Сербія, Греція і Чорногора) дуже кепсько вийшов би на радах свого опікуна російського. Але й опікун тодї добре не вийде, бо з побитих і розбитих союзників не буде мати помочи проти Австро-Угорщини, а власне Австро-Угорщина, маючи спокій на полудни, лекше може разом з Німеччиною справити ся з Росією.

РЕВОЛЮЦІЯ В МЕКСИКУ.

ПОБІДА РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ.

Ель Верель, Мексико (провінція Дуранґо), 25. марта. Вожд мексик. революціонерів Панчо Вілля, котрий зі своїм військом вдарив на урядові війска Гуерти під містом Торреон, додержав слова. Заповів він, що здобуде місто Торреон в короткім часї і здобув його. Дня 24-го марта с. р. увійшов він до міста яко побідник.

Відніс він повну побіду над військом Гуерти і тепер сей колишний мексиканський опришок, за котрим шукали власти, щоби його покарати смертию, нині виріс на героя і визначного вожда.

Військо Гуерти, побите революціонерами, уступило на цїлій лїнії перед нагальним і сильним огнем революціонерів та кинуло ся до утечі в напрямі столиції. Остали ся тільки слабі залоги в Монтерей, Сальтілльо і Тампіко, але революціонери сподївають ся що і сї залоги небавком знищать. Ґенерал Вілля є тепер паном цїлої північної части Мексика і має отверту дорогу до столиції.

В битві під Торреон брало участь 9.000 війска Гуерти, а 12.000 революціонерів. Батерії артилєрії були майже рівні, але революціонери так вміли ужити своїх гармат, що скоро змусили правительствену артилєрію до мовчаня і се передівсїм причинило ся до побіди революціонерів.

Не обчислено ще докладно жертв з обох сторін в битві під Торреон, але можна припускати, що страти доволї великі. Страти урядового війска обчисляють на 1.500 убитих і ранених. Розбивши урядове військо під Гомез Палясіо, ґенерал Вілля не дав йому спочинку, але переслїдував до Торреон і там подвійним наступом від півночи, а бриґадами Боневідеса і Зараґоси від сходу, вдарив на місто і здобув його зі значними стратами в людях по обох сторонах.

Вояки Гуерти ставили завзятий опір навіть на улицях міста. Били ся на ножі, револьвери і кулаки, як вже не мали оружя і набоїв, але не могли видержати сильного напору революціонерів, упоєних побідами та жадних пімсти.

Підчас лютої битви, яка тривала 48 годин, кількасот жовнірів Гуерти вирвало ся з рядів і перейшло на сторону революціонерів, але Вілля не ужив їх в сій битві, лиш задержав під сторожею.

ХОЛЄРА В БАРАКАХ.

По здобутю міста ґенерал Вілля переконав ся, що в бараках, які займало правительствене військо, вибухла холєра. Боячи ся, аби та страшна пошесть не дістала ся до його війська, звелів Вілля спалити всї бараки і всї будинки, де пробувало урядове військо.

МІСТО ТОРРЕОН ЩЕ НЕ ЗДОБУТЕ.

Хуарез, Мексико, 29. марта. З Торреон доносять, що правительствене військо одержало поміч і ставить ще в однїй частині міста опір революціонерам. В ночи з 28. на 29. була нова битва між революціонерами і військом Гуерти в містї Торреон, але Вілля не відніс побіди: рано оба війска перервали битву. Тепер доносять, що ґенерал Вілля одержав нових 5.000 ручних ґранатів, при помочи котрих буде міг легко знищити решту війська Гуерти в Торреон.

ВІЛЛЯ РАНЕНИЙ.

Мексико місто, Мексико, дня 29. марта. Сюди наспіли вісти, що ґенерал Вілля одержав легку рану підчас одної з битв під Торреон і тодї мусїв усунути ся з фронтової лїнії. Але задержано се в тайнї, щоби прикра вість не вплинула некорисно на військо.

ВЇЗД КАРРАНЦИ ДО ХУАРЕЗ.

Мексико місто, Мексико, дня 29. марта. Доносять сюди з міста Хуарез, що ґенерал Карранца, головний вожд революціонерів, вїхав дня 28. марта з великою парадою до Хуарез, котре назвав своєю новою столицею.

РЕВОЛЮЦІЯ В АНГЛІЇ.

ВІЙСКО ВІДМОВЛЯЄ ПОСЛУХУ.

В Анґлії заносить ся вже від довшого часу на революцію з причини, що парлямент ухвалив автономію (самоуправу) для Ірляндії. В північній части Ірляндії, званій Ульстер, живуть протестанти, котрі не хотять, аби над ними панували католики-Айриші, котрі є у значній більшости і тому не хотять згодитись на автономію Ірляндії. Зорґанізували вони навіть кількадесять тисяч цїлком правильного війска, щоби виступити з оружєм, коли би анґлійське правительство хотїло завести автономію Ірляндії. Правительство пів року легковажило собі сей рух серед Ульстерців, аж тепер наякало ся і післало до Ульстеру 3.000 державного війска. Проти сього виступили офіцири у війску і стали покидати ряди, заявляючи, що вони не будуть стріляти до своїх братів Ульстерців. Настрашив ся того міністер війни і в поспіху зробив промах, бо заявив, що не ужиє війска проти заворушень, тільки для пильнованя складів пороху і твердинь. Се знова не подобало ся правительству і воно не згодило ся на се, заявляючи, що міністер війни самий нищить військову карність. З уваги на се міністер війни мусить уступити, а офіцири, котрі провинили ся, будуть потягнені до одвічальности.

Як цїла справа з Ульстерцями і з офіцирами скінчить ся, покаже найблизша будучність.

ЖЕРТВИ НА ЮВИЛЕЙНИЙ ДАР ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ“

В послідних тижни надіслали жертви слідуючі Добродії:

85. Джерзи Сіти, Н. Дж. З нагоди 100-літних роковин Шевченка жертвували: Бр. сьв. Ів. Хрестителя, від. 270 Р. Н. С., $1.50; члени Братства на мітінгу дня 15 марта дрібними датками $3.50 — Разом **$5.00**

86. Скрентон, Па. На хрестинах у п. Василя і Анастазії Пліщка зложили на руки вп. Василя Кіщака і Михайла Галички жертви слідуючі Добродії: В. Пліщка і В. Кіщак по 50ц.; М. Галичка, Н. Гриців, А. Кудаж, Н. Лазорчак, Т. Паращка, М. Годованець, Анна Пліщка, М. Матлазін, Ю. Пліщка і Н. Н. по 25 ц.; Г. Пліщка і Дуня Пліщка по 15 ц.; Юлія Тиханевич, Н. Пліздівіцький, І. Пліщка, О. Лазар і І. Лазар по 10 ц. — Разом **$4.30**

87. Шікаго, Ілл. На хрестинах у п. Теодора Пелеха зібрали пп. Т. Яремцьо і Т. Теніцький жертви на ювилейний дар, складаючи їх на руки п. Петра Щербатого. Жертви зложили слідуючі Добродії: Т. Теніцький з жоною $1.50; Т. Пелех з жоною, Т. Хмільський і В. Гарнець по $1.00; Т. Яремцьо, П. Халупяк, Н. Ясіновський (Поляк), Е. Скородінський, Д. Гнатко, М. Андрух, М. Оздучинський і Паліпна Руговська по 50 ц.; Петро Щербатий, Н. Підгурський і І. Грисьо по 25 ц.; — разом $9.25. По покритю коштів пересилки в сумі 10 ц. остало **$9.15**

88. Пітсбург, Па. На ювилейний дар для „Рідної Школи“ надіслав п. Петро Ячник отсі жертви: **Петро Ячник** замість датку на церкву **$20.00**; Г. Варунок і Ю. Вовецко по $1.00 — разом **$22.00**

РАЗОМ $40.45

З перенесеня (ч. 13) $754.50. З днем 31 марта виносить

ЗАГАЛЬНИЙ СТАН $794.71.

ВСІМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ В ІМЕНИ „РІДНОЇ ШКОЛИ“ ЩИРЕ СПАСИБІГ!

КУПУЙТЕ КВАДРАТОВІ МЕТРИ ПІД УКРАЇНСЬКИЙ ГОРОД.

Ляхи осьмілюють ся у нашій столиці Львові говорити нам, що се провокація, коли Українці купують і набувають на власність домі. А в день Шевченкового ювилею поступили як царський уряд, відмовляючи вимагали на свята. **Мусимо Ляхам показати, що ми будемо панами на своїй батьківській землі.**

В міру зросту національної свідомости серед нашого загалу заходить конечна потреба частіше уряджувати маніфестацій, що в нас є сила і що не позволимо легковажити нашого народа. А вже найбільша потреба далась відчувати у Львові, середищу нашого національного житя.

І в сім році в червцю відбуде ся у Львові величава народна маніфестація — з'їзд Січий та Соколів з нагоди ювилею 100 літних роковин уродин Т. Шевченка. Хотів не се, по Тов. „Сокіл-Батько“ набуло площу, не маючи мимо спромоги відсьвятковати в своїй хаті так торжественно, як сего вимагає честь нашого народа. Ляхи було не зізволили на відбутє сего сьвята на міських площах, як одиноких, котрі на ту ціль надають ся.

Тому є нашим сьвятим обовязком допомочи Соколови-Батькови, котрий взяв на себе сей тяжкий обовязок, щоби в тім ювилейнім році Український Город увільнити від довгів. **Кождий свідомий Українець повинен закупити бодай один квадратовий метер за одного доляра!**

ЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКИЙ ГОРОД У ЛЬВОВІ

Жертви зложили слідуючі Добродії:

Пітсбург, Па.	П. Петро Ячниц	**$2.00**
Норвуд, Масс.	П. М. Гордійчук	$1.00

З перенесеня (ч. 13) $457.13; з днем 31 марта виносить

ЗАГАЛЬНИЙ СТАН $478.13.

ЖЕРТВИ НА ЮВИЛЕЙНИЙ ДАР ІВ. ФРАНКОВИ

Жертви надіслали слідуючі Добродії:

Норвуд, Масс. П. Михайло Гордійчук $1.00

З перенесеня (ч. 13) $54.10.

ЗАГАЛЬНИЙ СТАН $55.10.

ГУРТУЙМО СЯ В „ПРОСЬВІТІ“, БО ТАМ НАША БУДУЧНІСТЬ!

Є нас вже нині повисше **три і пів тисячі членів** в тов. „Просьвіта“, яке організує ся при Р. Н. Союзі в Америці. Се вже поважна громадка людий. А й сильна вона, тимбільше, що тут гуртують ся що найсьвідомійші одиниці. Та все таки розмірно за маленька вона на цілу американську Русь-Україну, на якій один мілїон наших людий. Під прапором „Просьвіти“ повинна стати кожда наша одиниця, ціла наша суспільність. І де, як де, а тут в Америці се конечне, коли хочемо подбати про свою та своїх діточок долю — а не хочемо без сліду загинути оттут на чужині. Тож кождого Русина-Українця є сьвятим обовязком не тільки стати самому в ряди членів „Просьвіти“, але ще й других, байдужніїших, та менше сьвідомих горячо намовляти та тягнути до того гурту.

На 110 плейзах в Америці, по яких Пр. Комісія переводила просьвітні зборя, там є вже просьвітні місцеві відпоручники, яких головним обовязком є придбати як найбільше членів для „Просьвіти“ і помагати Просьвітній Комісії в просьвітно-народній роботі у їх плейзах. І певно, що ті відпоручники, яких нарід собі сам вибрав, і які сьвідомі ваги і значіня свого обовязку — не засплять, а як найширше поведуть поручене їм народне діло.

Але в Америці є еще сотки таких плейзів, де наші люди проживають більшими чи меншими гуртками — а в „Просьвіті“ про них ані чутки. Чому воно так? Чи вони нічого еще не чули про нашу „Просьвіту“, чи може так змірні і байдужні, що навіть таким чесним і великим ділом як осьвіта рідного народа вони не хотять хоть що-то заінтересуватись?...

І туди сей клич: **Залишіть свою байдужність і оспалість, не слухайте може підшептів таки рідних ворогів — а заінтересуйте ся і ви „Просьвітою“.**

Не чекайте аж хтось вас тягнутиме в члени „Просьвіти“, а самі голосіть ся таки сейчас, а й других намовляйте туди. **Одноразове вступне (вписове) до „Просьвіти“ виносить тілько 25 цнт., а передплата на цілий рік за 12 гарних і цікавих книжочок стоїть тільно $1.00.** Пожертвуйте тих кілька центів, а певно не пожалуєте сего. Колиж би котрий з вас хотів потрудити ся ширійше для сеї справи та придбав для „Просьвіти“ 10 нових членів і прислав до каси „Просьвіти“ зібране від них вписове і річну передплату (від члена по $1.25) то він стає ся членом „Просьвіти“ без оплати вступу а й дістане даром цілорічне видане „Просьвіти“ с. є. 12 книжочок, так, якби він заплатив $1.00, яко цілорічну передплату.

Хто хотів би у сїй справі яких близших вказівок, то нехай віднесе ся письмом до Пр. Комісії Р. Н. Союза на адресу:

„PROSVITA“
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Гроші (вписове і передплату) належить слати чеком або моней ордером, виставленим на імя:

ALEX. HORBAL,
135 Main St., Derby, Conn.

а відсилати ті чеки чи моней ордери на адресу:

„PROSVITA“
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Тов. „Просьвіта“ при Р. Н. Союзі видає також газетку для дітий „Цьвітка“. Газетка ся виходить раз в місяцю, а передплата її виносить річно 75 цнт. Колиж би хто замовляв оба видання „Просьвіти“ с. є. і місячні книжочки і газетку для діточок, такий заплатить за оба видання разом тільки $1.50.

Знайдуть ся може і такі, що не хотять бути членами нашої „Просьвіти“, а тільно звичайними передплатниками її видавництв, то для них, в Злучених Державах передплата на книжочки виносить річно $1.00 а на діточу газетку 75 ц., а поза границю Зл. Держав на книжочки $1.50 а на „Цьвітку“ $1.00.

За січень, лютий і марець вийшли вже з друку і книжочки і діточа газетка. Хто вписне ся в члени „Просьвіти“ зглядно хто пришле передплату, той сейчас дістане дотичні видання.

Тож не гайте ся і не зволікайте а лучіть ся з нами в „Просьвіті“. Ми певні, що **кому на серцю добро народа, той сейчас відгукне ся!**

Ану, хто перший!

Пр. Комісія Р. Н. Союза в Америці.

ДОПИСИ.

З WILKES BARRE, PA.

I.

СПРОСТОВАНЄ.

Дістаємо до поміщеня слідуюче письмо:

Wilkes Barre, Pa., March 27th 1914.

Хвальна Редакціє! Ми низше підписані урядники церковні гр. кат. парохії в Вілксбері, Па. просимо в обороні правди помістити слідуюче: В ч. 13 часописи „Свобода“ помістила ся допись А. Лаврова дяко-учителя, в якій він нападає на нашого сьвященика в каригідний та безличнo підлий спосіб подаючи, що пише в імени цілої парафії. Ціла допись від початку до кінця є ложна. Ал. Лаврів за несповнюванє своїх обовязків, непослух взглядом сьвященика і уряду церковного, за клевети а найголовнійше за присягою ствердженний закид крадежи гроший із кошичка в церкві зістав видалений із заниманої ним посади дяка при нашій церкві. Колиж мимо видаленя его, він все таки приходив до церкви на хори і до школи, тоді ми просили учительку, яка учить дітий англійского язика перед полуднем, щоби на час доки не дістане ся другого дяко-учителя учила діти і по полудни. Но коли дяк наш мимо заказу прийшов по полудни до школи, учителька через дітий (бо він не розуміє по англійски) заявила єму, що має поручене від сьвященика учити діти через цілий день, — а коли і се не помагало, бо він кождого дня нападав на школу, майор міста під карою арешту заборонив єму вступ до школи. Так має ся річ зі школою.

Другий закид будьтоби сьвященик наш в II. неділю вел. посту скинув ризи з себе підчас Сл. Б. не відправляючи тоїж за 10 мінут, є так само підлою ложею. А річ мала ся так: Коли сьвященик зачав Сл. Божу дяк наш не витверезивши ся еще зі суботи замість як звичайно в неділю воскресної Служби став сьпівати Службу похоронну. Тоді сьвященик звернувши ся до хорів в тактовний та спокійний спосіб звернув увагу дяка, що не править ся Сл. Б. за упокой, проте аби зміняв напів похоронний. Колиж дяк не услухав упімненя свого настоятеля, сьвященика, а дальше сьпівав Службу похоронну, тоді сьвященик сказав, що годі єму правити Службу з тим дяком просячи притім давнійшого нашого дяка п. Г. Єнджейовского, аби він Сл. Б сьпівав. І колиж п. Єнджейовський услухавши сьвященика став сьпівати, тоді дяк наш Лаврів відтрутив єго, а сам змінивши вже похоронний напів сьпівав дальше. Сьвященик відправив Сл. Б. а відтак по полудни відправив з ним еще і вечірню — а по вечірни заявив єму, що задля ствердженого присягою закиду крадежи грощий із церкви, несповнюванє своїх обовязків і викликаної соблазняючої сцени в церкві усуває єго з заниманого ним місця дякоучителя. Так в сьвітлі правди представляє ся справа, що до нашого сьвященика. Впрочім хто знає п. Лаврова, для сего і та допись наша непотрібна, бо ж відомо всім тим, що єго знають, що він ані з одної парафії не відійшов сам добровільно, лиш всюди єго виганяли. Доказом сего суть сьвідоцтва урядів церковних і сьвященників, які про дяка наш сьвященик зібрав і відчитав. Про характер сего чоловіка немало сьвідчить і ся обставина, що не буде, може еще 2 місяці як він скликав до галі всі братства Р. Н. С., аби они під загрозою виступленя зі Союза, запротестували против редактора „Свободи“ п. Стеткевича, що пише статі против Преосьвященного Владики, днесь поміщає вже в Сьвітлій Редакції „Свободи“ свої підлі і брехливі дописи з зазивом до Українців аби сї читали, а рівночасно ходить до псаломщика учити ся пінія, щоби стати псаломщиком в царославній церкві, знаючи що жадна із наших гр. кат. парохій єго за дяка вже не приймe. Думаємо що, аби пізнати хто є сей „А. Лаврів дякоучитель“, се вистарчить так для Хв. Редакції „Свободи“ як і для Вп. Читачів, яких дуже перепрашаємо, що забираємо місце в „Свободі“ пишучи про так низько упавшого чоловіка.

О. Володимир Споліїтакевич, предсідатель парохії, **John Zawoiski**, касієр, **Іван Бойко**, секретар парохії, **Ігнатій Музика**, заступник предсідателя.

II.

Як о. Споліїтакевич зачинає брикати.

Се було в неділю 22 с. м. Я приїхав до церкви, щоб взяти участь в богослуженю та вислухати науки духовної.

Входжу до церкви около пів девятої, клякаю в кутику тай чекаю на відправу. Доходить девята, а утрені нема. Я з цікавости приступив до свого знакомого, що стояв коло мене і питаю, що то є? Сьвященик бігає в недобрім гуморі по церкві, около 2 сотки народа чекає на відправу, а тут нема нічого. На то мій сусід мені відповідає, що еще і читана Служба Божа буде. Бо, каже, щось сьвященик загнівав ся на нашого дякоучителя.

В тім часі задзвонили. Наші єгомость виходять та зачинають читати Службу Божу. По евангелію стають на науку. Ну, гадаю собі, може хоть послухаю науки, коли не правлять читану Службу Божу. Мої дорогі читачі! Відколи о. Споліїтакевич у нас, то не сказали ані одної науки зі сьв. евангелія, а лише за небо і пекло. На ціле горло кричать: покайте ся, бо проклятіє спаде за вас! А як зачнуть обсуджувати мами та доньки! Кажуть: пригляньте ся, яка її мама з довгим носом, а зуби як наставила... така, каже, буде її донька. Еще то не скінчуть, а вже кричуть на ціле горло, що всі душі прийшли з тамтого сьвіта та його обступили і дуже просять та благають, щоби люди несли на Служби та парастаси. А сам бідака трясе ся як риба: певно дуже перестрашив ся померших, котрі поприходили за парастасами тай за Службами. І наш єгомость скінчив на тім, що як будете, каже, давати на Служби і парастаси, то будете щасливими, а як ні — то будете прокляті і підете в огонь вічний.

Вот, шановні читачі, наука! Аж плакати ся хоче, если ся приглянути тому засліпленю — та не на очи, але на доляри.

Дальше слухаю, що буде мітінг в справі дякоучителя. „Але я, кажуть, мушу обяснити, в чім стоїть справа“. Тай кажуть: „Оден сївач вийшов сїяти на поле тай засїяв чистїсїньку пшеницю. А чорт прийшов в ночи тай посїяв кукіль. А знаєте, каже, хто то є той чорт? — А наш, каже, дякоучитель!“ Ціла церква народа аж задудніла від реготу. Звиш півпята сотки людий звернули свої очи на хори, чи справді з дяка не зробив ся чорт. Вот сьмішне, але і сумне, що наш о. Споліїтакевич робить з дяка чорта в церкві. В тім весь народ забрав ся до церковної галї на мітінг.

Тут влїтає о. Споліїтакевич на галю. Задихав си, засапав ся так, якби сто вовків за ним гнало. А за ним також і делегат епископа, котрий приїхав на розслїджене тої справи.

Мітінг отворив о. Споліїтакевич. Всі скарги та закиди проти дякоучителя були лише зі сторони о. Споліїтакевича. Парод вислухав в найкрасшім спокою що до одної точки. А коли парохіяни домагали ся від о. Споліїтакевича, яко предсідателя, аби і дякоучитель міг ся оправдати з тих закидів, то о. Споліїтакевич через два рази відповів, що він еще не закінчив свою беседу.

На то один парохіянин зажадав контролї книжок парохіяльних. О. Споліїтакевич так ся сим жаданєм розлютив, що зараз мітінг розвязав, закидаючи парохіянам, що вони виступають против власти. А також заявив всім парохіянам: „З припорученя епископа з нинїшним днем ваша церков замкнена!“ І сам о. Споліїтакевич втік з мітінгу.

Та через що наша церква замкнена, о. Споліїтакевич? Збоялисьте ся, щоби правда не вийшла на денне сьвітло? То ви замикаєте самовільно мітінг, а закидаєте всім парохіянам, що вони виступають проти власти?

Не годен я Вам, шан. читачі, всього описати, що тут діє ся в тутешній парохії!

Так як нищили нас Ляхи, а кров остатну висисали з нас жиди, так само і тут ся діє. А ми втїкали від них зі старого краю ось тут в чужий нам край лише в тій надії, що поліпшимо собі долю. І то ні! Тут епископ і його кліка силоміць видирають нам то саме, що нам видирали жиди тай ляхи. А що більше. Навіть ту одну потїху, ту нашу відраду, сьвяту церкву, котру перед нами замикають! Таж ми в поті чола тяжко та гірко працювали і за свої центи собі сей дім Божий побудували. А ви нам тепер маєте замикати?! А на мітінги ідете з револьверами так, як зробив о. Споліїтакевич?

Чи ви пригадуєте собі, о. Споліїтакевич, як то ви зі слезами в очах прирікали цілій парохії, що ви, хоть би щось найменшого, не зробите без парохіян? А тепер ви, о. Споліїтакевич, нібиз приказу епископа замикаєте нам церкву? Не знали ми, о. Споліїтакевич, що ви той слуга Божий, котрий 99 овечок лишає, а лише з трома овечками по чотири бакеи пива випиває. Ой отче! Буде зле з вами, коли весь сьвіт довідає ся про вас, тай вашу погану роботу! Обірвали вам 20 долярів з вашої платні, а що буде, як вам не дадуть нічого?...

Ви виступаєте до борби проти цілого свого народа. Ви перед ним замикаєте церкви. А яку ви дали поміч тому народови? А може даєте просьвіту?!

Ви виступаєте проти нашої одинокої твердинї, проти Р. Н. Союза? Таж той Р. Н. Союз не одній вдові і не одній сироті слези обтер. А звідки би одна жінка була мала $16.00 заплатити за похорон, якби не Р. Н. Союз? То ви, чорна кліко, виступаєте проти головних урядників Р. Н. Союза, котрі так стараютъ ся та дбають о добро своїх членів, котрі працюють лише для добра свого народа?! А ви? Таж ви долярodуєте?! [illegible] може нї? Ви виступаєте проти „Просьвітної Комісії“ Р. Н. Союза, котра так щиро занила ся просьвітою поміж нашим руським народом на цїлій землі американській? А деж ви? А чому ви не покажете своєї просьвіти? Де вона? В тім вона? Чи може в тім, що ся має відвезти до Риму?...

Може дехто з шан. читачів скаже, що я за много розписав ся. А я знов скажу, що ні. Бо я тут ані одного слова не написав неправди.

Парохіянин і член Р. Н. Союза.

ВІД РЕДАКЦІЇ: В справі непорядків у вілксберській парохії ми дістали кілька ріжних дописий, яких очевидно містити вже не будемо, бо у них повторяєть ся лише те, що було сказане досі. Один з дописувателїв говорить, що на парохіяльним мітінгу дня 22 м. м. сьвященик „представив дякоучителя, коли і звідки він крав гроші“. На те „представив знов оден парафіянин, як видів на власні очи, коли і як о. В. Споліїтакевич крав гроші“. По розслїдженю сеї справи „показало ся, що вони оба не жалували своїх трудів протягнути руки до церковних гроший“. Нарешті „на внесенє одного парафіянина всі одноголосно згодили ся та вимовили дякоучителеви місце в нашій парафії, а попови обтяли з місячної плати 20 долярів“. Нам тяжко повірити, щоби сьвященик або дякоучитель допустили ся справді якогонебудь спроневірення парохіяльного добра, але щось воно там було, коли про се згадує кождий з дописувателїв. Давши голос обом заінтересованим в тій справі сторонам, ми заявляємо отсим, що нічого більше про непорозуміня у вілксберській парохії містити не будемо, хиба би зайшло щось зовсім нового, оригінального. Не уважаємо також за відповідне реагувати на ті наклепи та сплетнї про урядників Р. Н. Союза які невдоволені люди мають ширити поміж вілксберськими громадянами.

З BUFFALO, N. Y.

Скандал з о. Ортинським.

Вже з давних дописий читачі знають, на якій підставі стоїть парохія в Іст Бофало, котру покинув о. Іван Ортинський еще перед Різдвом.

О. Ортинський нїщо собі з того не робив а навіть казав, що він більше до нашої церкви не прийде а парохія иншого сьвященика не дістане. Але не так стало ся, як о. Ортинський собі думав. Коли всі наші просьби були безуспішні, парохія постарала ся о духовника в особі о. Волощука з Джерзи Сіти. Сей через дві неділї правив вже богослужене.

Коли третої неділї зачав нарід сходити ся до церкви, церква була ще замкнена, тому люди чекали, поки не прийде паламар і церкву не відчинить. Тимчасом приїхали инші паламарі: приїхав о. Ортинський з трема полїсменами. Сейчас забрав ся о. Ортинський до роботи, щоби отворити церкву. Встромив ключ до замку, зачав викручувати, але па дармо, бо не прийшов з Богом.

Взяв ся наш Ортинський на спосіб. Схопив мітла коло дверий: взяв мітлу в руки, всадив під двері і хотів двері виважити. Але і то йому не пощастило ся, бо мітла зломала ся. Тоді дістав від якогось патика і ним пробував розбити двері але й се на дармо.

Видко, що Ортинський дуже умучив ся. Оглянув на свої руки і побачив на них мозолі, котрих він певно не мав від уродженя. Видко, що нічого не порадить, позіставив полїсменів, щоби не пускали людий до церкви, а сам відійшов, може лише не хотїв, щоби його всі бачили.

Нарід сходив ся чимраз більше коло церкви і всі чекали, що далї буде. Хотяй се не було дивно для нас, бо чужинці товпою громадили ся приглядали ся, якби на яке представлене, однак нарід не противив ся службі полїсменів, спокійно вижидаючи свого сьвященика о. Волощука.

Коли прибув о. Волощук, пізнав в чім діло і зазвав всіх людий на галю. На гали відправив акафист, пізнійше мав дуже прегарну проповідь, серед котрої люди проливали слези. Дивились ся на дім Божий, котрий замкнули перед нами, щоби ми не могли війти до него помолити ся Богу. Зважте, Дорогі Братя, яка наша доля тут на чужині, що наш руський нарід сьвященики вже опускають, виставляючи себе і нарід на ганьбу перед цілим сьвітом. Дивіть ся, Русини, який то примір дає о. Ортинський людям і се перед великодного посту. Однак в нас є ще тілько сили, щоби видержати і сей тяжкий удар.

Д. Ж., парафіянка.

Відозва

ДО ЩИРИХ УКРАЇНЦІВ В ШІКАГО І ОКОЛИЦИ.

Від знаних нам добре громадських діячів Шікаго дістаємо отсе письмо з просьбою о поміщеня:

З огляду на факт чорносотенних характерів в нашій парохії отця совітника Н. Струтинського, проти його власної волі, в намірі шкодженя Українському Народному Клюбови „Січ“, котрий ставляє на дохід народного дому в Шікаго 5 цьвітня артистично викінчену українську драму М. Старицького „Ой не ходи Грицю та на вечерниці“ — ті люди ставлять ординарну пародію тої-ж штуки на кілька днів перед тим, в злобному, щоб зашкодити народній справі і висьміяти українську народну штуку. Осьвідчуємо, що всякими пародіями театральної української штуки не лише бридимо ся але й погорджуємо, тим більше, коли робить ся се з мотивів чорносотенних під покривкою якоїсь високої цїли. Заявляємо далї, що знана українська артистка в нашім місті Вп. пані д-рова К. Гриневецька виступає лише на представленю дня 5 цьвітня в галї Вальша. Зазначуємо далї, що найкращий і найлїпше вишколений український хор, котрого диригентом є п. К. Білик — виступить лише на представленю дня 5 цьвітня. Додаємо також, що режісером штуки, котру виставляє „Укр. Нар. Клюб „Січ“ — є др. Степан Гриневецький.

Дальше апелюємо до шляхотного, патріотичного українського серця о. совітника Н. Струтинського, що опираючись на незбитій правді, що „згодою будуєш, а незгодою руйнуєш“, щоби зволив ужити свого впливу на умі менше просьвічені і попровадив їх на дорогу згоди і порядку. Ми зі своєї сторони упевняємо, що дивуємо ся тому вандалізмови народної праці, культури і просьвіти тому, бо розуміємо, що вихованцями народних ідеалів, а також знатоками української народної штуки не можуть бути ані дальше ані підданці такого покрою, яких ми маємо в згаданій парохії...

Запрошуємо всіх щирих Українців, котрим на серці лежить добро народне і розцьвіт нашого народа, і його красної театральної штуки, бути ласкаво на наше представлене дня 5 цьвітня в галі Вальша.

З нагоди сеї дописи маємо намір поінформувати ширшу публику українську, що ті самі люди, котрі виставляють сю пародію мельодрами Старицького, в тім самім часі уряджують концерт в память Т. Шевченка, так що й годі зрозуміти чи пародія „Ой не ходи Грицю та на вечерниці“ є одною точкою з концерту, чи може для браку спромоги для уряджения правдивого концерту в честь столїтних роковин Т. Шевченка — вони в честь пародії „Гриця“ уряджують концерт Шевченка?...

Українці! Скиньте-ж хоть раз те ярмо темноти і не позвольте людям, котрі бурять народну працю, сьміють ще шарпати і понижати найсьвятїщі почутя українського народа, як память незабутного Т. Шевченка і закривати його сьвятим іменем свої брудні вчинки, а іменно пімсту безсьтиду.

Крім того — понижене і профановане української театральної штуки там, де вона може ти виставлена бездоганно — є пониженєм Вас самих. Не позвольте-ж, щоб Вас кормлено такою театральної макулятури замість правдивої української театральної лїтератури.

РОЗМЕТ Р. Н. СОЮЗА ЗА МІСЯЦЬ ЦЬВІТЕНЬ 1914 р.

Член на ціле посмертне платить $1.25
а на половину посмертного 73 цнт.

КАЛЄНДАР.

ЦЬВІТЕНЬ.

н.ст.	Дні	РУСЬКІ СЬВЯТА	с.ст.
2	Ч	Преподоб. Отців замуч. в Саві	20
3	П	Якова еп. і ісповідника	21
4	С	Василія і Ісаака	22
5	Н	**5. Посту. Нікона і учен.**	**23**
6	П	Захарії і Якова ісоп.	24
7	В	**Благовіщеніє Пресьв. Богор.**	**25**
8	С	Собор Арх. Гаврiїла	26

НОВИНКИ.

З Америки.

Протест Американської України

проти заборони царського уряду сьвяткувати ювилей Тараса Шевченка на цілій російській Україні, який наш Союз вислав на руки президента Злучених Держав, помістив в цілости нюйорський російській поступовий дневник „Руское Слово".

Епископ Ортинський і Шевченко.

Епископ Ортинський, котрий видає свою клерикальну газетку „Америку", пригадав собі аж тепер про ювилей Тараса Шевченка і замість дня 10. марта видав ювилейне число аж 26. марта с. р. Та се ще можна би простити епископови, бодай з уваги на пословицю: „Лїпше пізно ніж ніколи". Але ніяк не можна йому сього простити, що не знав, коли Шевченко родив ся, коли писав поезії і коли помер. Епископови Ортинському здасть ся, що все те стало ся в однім році перед 100 лїтами.

Ось перед 3-ма роками з нагоди 50-лїтних роковин смерти Тараса Шевченка якась українська поетка Людмила Волошка написала вірш, котрий так зачинав ся:

„Пятьдесять лїт вже минає,
Як слова твої сьвятії
Розійшлись по Україні
Мов ті перли дорогії.

І в тих перлах-самоцьвітах
Є найкрасшії перлинки:
То слова про тяжку долю,
Долю жінки-Українки" — і т. д.

Епископ Ортинський побачивши тепер сей вірш, впав на гадку, що він би надавав ся також і з нагоди 100-лїтних уродин Тараса Шевченка. Тож взяв перо і свою грамотну руку, поправив перший рядок вірша і пустив до друку.

Отже тепер, по поправленю епископом Ортинським, сей вірш в газетї „Америці" так виглядає:

„Сотня лїт уже минає,
Як слова твої сьвятії,
Розійшлись по Україні,
Мов ті перли дорогії.

І в тих перлах-самоцьвітах
Є найкрасшії перлинки:
То слова про тяжку долю,
Долю жінки-Українки" — і т. д.

Поетка Людмила Волошка думала, що по смерти Тараса Шевченка розійшли ся його поезії по цілій Україні. Але ледви минуло 3 роки, встає американський епископ і каже, що се неправда, бо поезії Шевченка розійшли ся перед 100 роками, зараз по народженю поета.

З уваги на се „стихотвореніє" епископа Ортинського не лише пані Волошка, але і вся українська суспільність має право його спитати ся: Яким правом епископ Ортинський береть ся що-небудь писати про Шевченка, коли не знає, коли він родив ся, коли писав поезії і коли помер?! Що все те не могло стати ся протягом одного року, то чейже й американський епископ повинен се знати!...

Пригода Рузвелта.

Теодор Рузвелт пробуває від кількох місяців в полудневій Америці, в Бразилії. Там вибрав ся він разом зі своїм сином Кермітем, з представником музея історії природних наук Джорджом Чері та ще кількома приятелями і кількома Бразилійцями на наукові досліди. При сих дослідах, які були получені з великими трудностями при переході через непроходимі дебри, куди ще не ступала людська нога, вдало ся Рузвелтови назбирати богато цінних збірок з бразилійської природи. В короткім часі мав він усі ті збірки привезти до Злучених Держав. Але тепер не знати, чи се йому вдасть ся, бо один товариш Рузвелта Антоній Фіала прислав таку зловіщу телеграму: „Ми все стратили на рвучій ріці". З тої телеграми нічого певного ще не можна знати, але можна догадувати ся, що се вода пірвала усі цінні збірки Рузвелта.

Луіс Гамерлінґ кандидатом на ґовернора.

Деякі часописи піднесли гадку, щоби при виборах на ґовернора стейту Ню Йорк, які відбувуть ся в надолисті с. р., видвигнути кандидатуру Луіса Гамерлінґа, президента Товариства чужомовних часописий у Злучених Державах. З уваги, що цілий стейт Ню Йорк, а особливо місто Ню Йорк заселене імігрантами, пишуть ті часописи, повинен нюйорський стейт поставити кандидатом на ґовернора власне заступника інтересів імігрантів. На вибір серед імігрантів нюйорського [illegible] посередництвом чужомовних часописий, котрі безперечно його підперли би. До Товариства чужомовних часописий належить усіх газет 633, котрі виходять у 29-тьох мовах і мають 18 міліонів передплатників. Чи п. Гамерлінґ дійсно буде кандидувати на ґовернора нюйорського стейту та, чи мав би виглядн на успіх, се покищо ще невідоме.

Дарунок для Теодора Рузвелта.

Бувший президент Злучених Держав Теодор Рузвелт, як верне ся з Бразилії, то одержить в дарунку револьвер, з котрого вистрілив до нього Джан Шренк в місяци жовтни 1912. р. в Мілвокі підчас виборчої боротьби кандидатів на президента Злучених Держав. В тім револьвері є ще пять куль невистрілених. Властителем того револьвера є Е. Мінтер з Мілвокі, котрий в сю памятну хвилю вирвав револьвер зі злочинних рук Шренка.

Розвязане експресової компанії.

Директори товариства „Ді Юнайтед Стейтс Експрес Ко.", яке займало ся перевоженєм пакунків, постановили в як найкоротшім часі розвязати се товариство. Причиною упадку сеї перевозової компанії є се, що робила їй велику конкуренцію державна пакункова почта і се, що межистейтова комісія зажадала від компанії, щоби ще знизила ціни за оплати від перевозу пакунків о 6-ту часть дотеперішних її цін.

95-лїтний бізнесмен.

В Брукліні при 20. Фултон стріт має свою торговлю корінних товарів 95-лїтний старець Данило Вітней. Був він уже і майором Бруклина (від 1886 до 1887 р.), але своєї торговлї не покидав ніколи. Тепер він ще чусть ся сильний і здоровий і читає богато без окулярів. В молодім віці курив він тютюн, але опісля покинув се тріїло. Не пє також жадних алькоголїчних напитків. Має уже правнуків, а хоче ще дожити і праправнуків. На його очах населене міста Бруклина виросло з 36.000 до 2-ох міліонів.

Королеві телефоністок.

Американський інжинір Шервуд помістив у часописи „Телефон Ревю" цікаву статю про розвиток телефону у цілім сьвіті. У своїй статі пише він, що найлїпше розвинув ся телефон у Ню Йорку. Нюйорські дівчата-телефоністки можна назвати, пише він, „королевими телефоністок", бо їх видатність праці і бистрота стоять поза конкуренцією. Нюйорська телефоністка відзиває ся найпізнїйше до 3 і пів секунд, а найбільше треба 28 секунд, щоби сторона вже була получена з бажаним числом. Притім ошибочних получень майже нема. Друге місце займають телефоністки Парижа, котрі відзивають ся на заклик сторін напізнїйше до 15 і пів секунд, а лучать з бажаними числами найпізнїйше до 39 і пів секунд. Не подав інжинір Шервуд, в котрих краях можна зачислити телефоністки до остатних щодо вилатности праці і бистроти, тож ми для доповнени можемо подати, що до тих можна зачислити передівсім польські телефоністки у Львові, в Галичині, котрі відзивають ся звичайно за кілька тисяч секунд, а других кілька тисяч секунд треба, щоби та надута польська телефоністка получила сторону з бажаним числом, або найчастїйше .... з небажаним.

Сегорічна зима.

В часі коли у східних частях Злучених Держав була сего року дуже люта зима, на заході вона начеб призабула полютувати. Почавши від Мінесоти на захід не було снігів ані великих морозів через цілі три місяці сеьто: грудень, січень і лютий. Аж в марті впали місцями великі сніги, але морозів всетаки нема таких як були зимою в 1912. і 1913. р. Тоді в Міннесоті, Н. Дакоті, Монтані і Вайомінґ було по 30 до 42 степенів Фаренгайта понизше зера.

Воздушна погоня за злодієм.

З міста Маємі, у стейті Флориді, доносять про ось-таку цікаву подію. В однім готелю в сім надморськім місті послугач мурин вкрав міліонерці, котра заїхала до того готелю, дорогоцінну брилянтову брошку і втік на корабель, який плив Атлянтійським океаном на полудне. Коли міліонерка розповіла детективови Геррі Шейдови про те, що їй вкрадено брошку та про те, що готелевий послугач втік на корабель, сей, не надумуючи ся довго, сів на воздушний літак і полетів за кораблем, котрим відїхав мурин. Дігнав корабель вже у віддаленю 21 миль від берега, там спустив ся на поклад корабля, розповів капітанови, яка ціль його мандрівки і знайшовши злодія, відібрав від нього брошку та арештував його. Опісля посадив його на літак і привіз назад до берега. Але тут власти заявили спритному детективови, що переступив законні межі, бо йому без спеціяльного наказу не вільно арештувати на воді дальше як три милї від берега. Отже тільки брошку лишено і віддано властительці, а мурина випущено на свободу. За свою крадїж відбув він тільки прогульку 21 миль воздухом понад море.

З українських земель.

Скандальне поведенє епископа Хомишина.

Грецько-католицький епископ в Станиславові в Галичині, Григорій Хомишин, котрого порівнують з тутешним епископом Ортинським, заслужив ся з нагоди сьвята Шевченка таким скандальним поведенєм, що можна його поставити на рівні з царськими посіпаками в Росії. Наперед заборонив він ученицям приватної учительської семинарії, яку має під своєю управою в Станиславові, [illegible] інші в салях „Руської Бесїди". Отже учениці мусїли остати ся дома. Та хотїли вони в сей великий день бодай прикрасити свої вікна ювилейними наликами, які видала „Рідна Школа" і якими були прикрашені вікна всіх українських домів в цілім краю. Тож купили собі налипки і поприліплювали на вікна. Але як тільки побачив се епископ Хомишин, зараз казав зарядови семинарії поздувати налики. Заболїло се дуже молодих школярок, що з ними в юбито рідни школи свої люди поступають так як царські посіпаки і на другий день для протесту проти доморослих царських прислужників всї застрайкували і не пійшли на науку. Таке то вихованє молодїжи під покровом епископа Хомишина.

Станиславівський епископ Хомишин є одним з провідників галицької мертворожденної хрестіяньсько-суспільної (в Галичині її називають **хрунївською**) партії і веде боротьбу з читальнями „Просьвіти", „Січами", „Соколами" і т. д. Через те він дуже зненавиджений серед народу і ніхто його инакше не називає, як тільки „Гриць з Гальковець". Сею боротьбою з нашими товариствами по селах хоче він приподобатись Ляхам. Се було звісне усім, бо він разом з Барвінським є провідником хрунївської партії. Але ніхто не сподївав ся аби він так низко впав, щоби забаг приподобатись і російському царському урядови. А тепер показало ся, що дїйсно так є. Хто раз пійде проти народа, той уже дальше іде блудною дорогою.

Наш нарід вміє оцінити заслуги і епископів, коли вони є дїйсними патріотами. І се бачимо наприклад, з якою великою пошаною і любовю відносить ся наш нарід до митрополита графа Андрія Шептицького. Всюди, де він лише появить ся, витає його наш нарід дуже щиро, сердечно і величаво; будує тріюмфальні брами, а „Січи" і „Соколи" творять шпалїри.

Цілком инакше витають наші люди епископа Хомишина. Як він приїде до сьвідомого українського села, то село виглядає наче вимерле; скрізь гробова тишина; лише паламар іде з ключами і дяк з ярмолоєм, а за ними кілька старих бабів. Решта громади іде далеко за село дивити ся на Січові вправи хлопців і дївчат, котрі вмисно уладжено, аби епископ бачив, як його легковажить ся.

На се він собі заслужив. Епископа Хомишина можна порівнати хиба з нашим тутешним епископом Ортинським, до котрого нарід також не инакше відносить ся як в старім краю до Хомишина.

Ювилей Шевченка на Буковині.

Буковинські Українці обходили сьвято Шевченка не меньше торжественяо як і галицькі. Шевченківські обходи уладжено в усіх українських народних і середних школах, а також в мішаних українсько-німецьких гімназіях. Крім того уладили ювилейні обходи українські товариства в Чернівцях та по менших містах і всіх українських селах. В Чернівцях дня 7. с. м. відправлено в православній катедральній церкві панахиду по Шевченку. Дня 9. марта уладили обходи черновецькі українські товариства „Міщанський Хор" і „Українська школа".

Дня 11. марта відбуло ся в Чернівцях велике віче українських студентів, на якім запротестовано проти дикої заборони російського уряду сьвяткувати ювилей Шевченка. По вічу удали ся студенти походом під російський консулят, де уладжено демонстрацію. Вмішала ся кінна і піша поліція та арештувала кількох студентів. Се викликало серед студентів велике обурене і прийшло навіть до бійки з поліцією. Успокоїлись українські студенти і розійшли ся домів аж тоді, як поліція випустила арештованих.

Одїнє Тараса Шевченка.

В київськім українськім музею „Українського Наукового Товариства" (при ул. Великій Підвальній, 36) є одїнє Тараса Шевченка. Зроблене воно з парусини, шите рукою ще зовсім нове.

Арештоване внука Тараса Шевченка.

Дня 7. марта с. р. в Київі в мешканю при Столипінській улици арештовано молодого чоловіка Терентія Андрієвича Шевченка. Походить він з селця села Кирилівки, тарасівської волости, звенигородського повіта, — отже з родинного села Тараса Шевченка. Терентій Шевченко — внук Осипа Григорієвича Шевченка (брата поета), недавно вернув ся з вологодської губернії, де був на засланю. Внука Шевченка, арештованого яко не маючого права проживати в Київі, доставили на поліцію, від якої дістав пашпорт, щоби вернув ся в Кирилівку, де буде оставати під надзором поліції.

Шевченківський відділ в київськім міськім музею.

Відділ артистичних праць Т. Шевченка основано в київськім міськім музею в 1911. р. Тепер около 30 власноручних праць Т. Шевченка виставлено для огляди публики; виставлені малюнки: „Залив Аральського моря, куди риба заходила класти ікру", „Портрет Ісаєва", „Катерина" 1846. р." (4 портрети), „А. І. Бутаков і фельчер Істомін в кампанії кріпости Кос-Арал", „Берег Аральського моря", і инші.

Конфіската „Кобзаря" в Росії.

Київський тимчасовий комітет в справах печатних наложив арешт на нове видане „Кобзаря" Т. Шевченка, зладжене пок. В. Доманицьким (вид. тов. „Криниця" ст. XXXVI—644, ціна 35 коп.). В звязи з сим поліція явила ся в київській друкарни Гросмана і сконфіскувала більшу часть видання, яке було ще незброшуроване. Богато примірників поліція сконфіскувала в переплетні, а також у мешканю видавця і декотрих магазинах, головно українських, які дістали вже „Кобзаря" для продажи. Взагалі поліція сконфіскувала 10.000 примірників „Кобзаря". Цілий транспорт сконфіскованого „Кобзаря" на пятьох возах доставлено в городську поліцію.

Приятель Українців зверхником католицької церкви в Німеччинї.

В Німеччинї помер недавно найвисший зверхник католицької церкви в Німеччинї архиепископ кардинал Копп. Недавно відбув ся його похорон, в якім взяв особисто участь німецький цісар Вільгельм II., а цісар з Австрії Франц Йосиф I. вислав свого заступника міністра просьвіти д-ра Гусарека.

Тепер в Німеччині говорять вже про наслїдника кардинала Коппа, а найповажнїйшим кандидатом уважають Саксонського князя Максиміляна, професора богословя в унїверситеті в Кельн в Німеччині. Князь Максиміліян, як ми вже писали, є великим приятелем нашого народа і займає ся ревно справами нашого грецько-католицького обряду. Тепер він перебуває в гостині у нашого митрополита графа Андрія Шептицького у Львові.

Небувале убийство.

Буковинські газети доносять, що перед двома тижнями в Старій Жучці на Буковині забив Юрій Котик Тодирів, 15-лїтний хлопець свого ровесника Андрія Кирстюка Мардаревого. Оба товариші мали спільно поповнити кілька крадежий, а коли Киретюк хотів се виявити, закликав його Котик, кревняк загальнознаного спéред кількох лїт опришка і убийника Котика, до свого саду і там його зарізав. До чого то доводить брак доброго вихованя наших дітий.

З широкого сьвіта.

Кровава подія на австрійсько-чорногорській граници.

В понедїлок дня 9. марта с. р. прийшло до кровавої перепалки між чорногорською граничною сторожею й австрійською патрулею. Чорногорська сторожа не хотїла пустити австрійської патрулї на стежку коло місцевости Метальки, заявляючи, що вона лежить на чорногорській територїї. Тоді відділ австрійських стрільців обсадив стежку силою, уживши зброї. При тім 2 чорногорських вояків згинуло, а 5 дістало тяжкі рани. Чорногорський уряд признав вину чорногорської сторожі і поладив вже цілу справу в мирний спосіб.

Посол на услугах поліції.

Великий розголос викликала в останних днях в цілій Австрії поголоска, що чеський посол Швіга, голова парляментарного клюбу чеської народно-соціялістичної партії, до якої належить також звісний приятель наших москвофілів Клофач, від довшого часу був у зносинах з поліцією і за місячну заплату 800 корон доносив їй про те, що дїєть ся між чеськими політиками. З таким закидом проти посла Швіги виступила чеська газета „Народні Лісти", орган молодочеської партії, якої провідником є посол Крамарж. З початку думали, що сї закиди неправдиві. Здавало ся, що се тільки негідний спосіб партійної боротьби, щоби позбути ся грізного противника, бо народно-соціялістична партія дїйсно невигідна молодочехам. Партія Крамаржа зійшла з давної всемогучости до сили всего 15 послів в парляменті, а тепер народні соціялісти ще дальше загрожували підірванєм всякого впливу сеї партії серед чеського народу по містах. І тому сумнївали ся, чи закиди Крамаржевої газети правдиві. Але чеська національна рада розглянула обтяжуючий посла Швігу матеріял, який предложили молодочехи і на підставі сих матеріялів признала Швігу винним. Показало ся, що він дїйсно був на услугах поліції. Тоді посол Швіга зложив мандат. Сей скандальний випадок показує одначе, що винно тут також правительство, яке такими негідними способами, як підкуплюванє послів, хоче кермувати державою серед трудних обставин. Так було на Угорщині, було се і в Галичині, про що довідав ся сьвіт з афери Станіського, а тепер виявила ся система правительства у Чехії.

Поліційний аґент російським шпіоном.

Недавно арештувала поліція в Чернівцях на Буковині свого тайного аґента Володимира Синюка під підозрінєм шпіонажі в корпсть Росії. Перевловлено вперед лист, адресований до Синюка, в якім було 200 рублів і шпіонські припорученя, і на підставі того листа наступило арештоване. Видко, що Росія таки не тратить надії на Галичину і Буковину.

Сила німецьких воєнних воздухоплавів.

З Берліна, столиці Німеччини, доносять, що інжинір Екнер, котрий займає ся воздушними літаками, стверджує, що німецькі великанські бальони, збудовані після системи Цепелїна, доведено вже до такої досконалости, що при помочи тих бальонів можна знищити все, що є на сьвіті і то навіть з висоти 1.500 метрів. Дальше каже інжинір Екнер, що тепер для Німеччини війна буде тільки забавкою, бо при помочи бальонів Цепелїна можна буде в короткім часі знищити цілу армію, всї головні твердині і найбільші міста, а також надморські пристани і воєнні кораблї.

Вигоди для убийниці.

Жінці міністра Кайо, про котру ми вже писали, що застрілила (в Парижи, у Франції) Кальмета, редактора газети „Фігаро" за се, що він наступав її чоловіка, — живеть ся в тюрмі несогірше. Дістала вона три покої: один на спальню, один на їдальню, один на читальню і окремий добрий харч. Крім того допускають до неї богато відвідувачів і відвідувачок, котрі приносять їй ріжні дарунки, а особливо книжки, газети, цвіти і цукорки. Дуже часто відвідує її чоловік. Загалом пані Кайо на арешт не може нарікати. Але зачали нарікати другі арештантки, що їм кривда дїєть ся та стали й собі домагати ся таких вигод, які має пані Кайо. І то зачали домагати ся дуже голосно, але се їм нічо не помогло.

Ворони і собаки на службі почти.

В Берлині (в Німеччині) зачали робити конкуренцію почтовим голубам — ворони. Повстало там товариство, котре займає ся вичуванєм ворон на листоносів. Перші проби дали дуже добрі вислїди і члени того товариства запевняють, що ворони зовсім не гірші від голубів до почтової служби.

Зноваж в Анґлії громада Суттон заприягла до почтової служби собаку. Пес щодня несе почтові посилки з громади Суттон до Менсфілд і відтам приносить сьвіжі посилки. Місцевість Менсфілд віддалена від Суттона 5 кільометрів. Пес цілу дорогу — там і назад, отже 10 кільометрів — пробуває дуже скоро, бо всего за одну годину.

Перед смертию на Сибір.

Як ми вже писали, славний російський письменник Максим Горкий вернув ся до Росії з Італії тяжко хорий на грудну недугу і каже до своїх знакомих, що приїхав до вітчини вмирати. Але царський уряд хоче ще приспорити смерть великого письменника і хоче його ще перед смертю заслати на Сибір. Іменно за спонукою російського уряду царський суд обжалував Максима Горкого за те, що він буцїмто у своїм творі п. з. „Мати" ширить богохульство.

З'їзд народностий Росії.

З міста Москви (давної російської столиці) доносять, що там займає ся тепер група публичних діячів справою склцкання до Москви загально-російського з'їзду представників поодиноких народів, котрі заселяють Росію. На сїм з'їздї обговорювано би правові, культурні і господарські справи поодиноких народів. У з'їзді, як сподївають ся, візьмуть участь Українці, Білоруси, Вірмени, Грузини, Татари і Жиди. З'їзд, після проєкту московських публичних діячів, мав би відбутись при кінци сього року.

Любовні історії в царській родині.

З російської столиці Петербурга доносять, що цар Микола II. прогнав 23-лїтного великого князя Дмитра до Африки, до міста Каїра. Причиною того прогнани була скарга князя Белосельського перед царем, що великий князь Дмитро зводить його молоду жінку. Великого князя Дмитра стрінула такасама доля як його батька Павла, котрого цар Микола також прогнав був з Росії і аж пізнїйше його помилував. Ось-так немилосерно обходять ся російський цар зі своїми, хоч самий має на совісти більше ще гріхів. Наприклад великого князя Павла прогнав був з краю за те, що любив ся з гарною жидівкою, жінкою одного інжинїра, хоч перед тим самий цар мав кілька лїт з нею любовні зносини.

Не вільно творити чудес.

Губернатор в Пйотркові (в Росії) засудив жидівського рабіна з місточка Йорданова на 500 рублів кари або 3-місячну вязницю за те, що творив чуда для своїх вірних. Чуда рабін творив також за гроші, але тепер, здасть ся, зречеть ся він чудотворности, коли прийдеть ся за се платити такі високі кари.

Новий спосіб самоубийства.

В місті Одесі, на російській Україні, побачив поліцай на Михайлівській улици молодого хлопця, що драпав ся дуже скоро до гори по стовпі, який лучив дроти для електричного осьвітленя.

Поліцай гадав, що се злодій і став до нього кричати:

— Злізай на долину, бо буду стріляти!

— Стріляй, кілько хочеш, а я всетаки не злізу! Не хочу жити! — сказав молодий хлопчина і драпав ся дальше до гори.

Тоді поліцай пустив ся в слїд за ним і при помочи людий, які збігли ся, зняв його зі стовпа. Тепер виявило ся, що сей хлопець має 14 лїт та, що зовеь ся Саламон Перельман та, що хотїв скінчити житє самоубийством при помочи електричного тока і тому драпав ся на гору по стовпі.

— Ніколи я вам того не забуду, що ви не дали менї вмерти! — говорив він зі слезами в очах до окружаючої його товпи.

Великий зріст сибірських міст за 14 лїт.

Після оголошеної недавно статистики за роки від 1897. до 1911. представляєть ся зріст міст в Сибірі (в азійській Росії) ось так (в скобках подаємо число населеня з 1897. р. а друге число подає стан населеня з 1911. р.): Ново-Николаєвск (8.473) — 70.562; Нікольск Уссурійський (8.932) — 52.172; Чіта (11.480) — 73.114; Хабаровск (14.932) — 50.026; Благовіщенск (32.606) — 76.544; Владивосток (28.986) — 120.007; Омск (37.470) — 127.869; Томск (52.430) — 107.711; Іркутск (51.184) — 113.288; Красноярск (26.653) — 62.008; Тюмень (29.588) — 50.601; Барнаул (29.407) — 45.714. Як бачимо, то в Сибірі нема ані одного значнїйшого міста, щоби населенє за 14 лїт майже не подвоїлось, а в деяких містах воно побільшилось в шестеро або навіть в семеро. За той самий час в европейській Росії населенє найбільш зростаючих міст ледви змогло побільшитись о 30 процент. Зазначимо, ще, що найбільше переселенців у Сибір іде з України, особливо на полудневу часть Сибіру, де вже Українці сколонїзували величезні земельні простори [illegible]

„SVOBODA“ (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.
TELEPHONE: 498 JERSEY CITY.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.
Single copy: 5 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Оплачувати ґазету треба завсїди з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листї, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісі, пішлїть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Дописи просить ся писати лишень на однїй сторонї картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, коли з гори не було назначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

ЮВИЛЕЙ ШЕВЧЕНКА В РОСІЇ.

ВЕЛИКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ В КИЇВІ.

Перший день демонстрацій на улицях.

Ще перед днем Шевченківського ювилею в Київі змобілїзовано всї полїцийні команди, навіть резервові, а на поміч полїції прикликано окремі віддїли козаків і пішого війска.

День Шевченківського ювилею 10. марта с. р. був дуже гарний, чисто весняний; сонце ясно сьвітило. По книгарнях і складах приладів до писаня виставлено безлїч портретів Шевченка. Українські книгарні і склепи були замкнені.

Ще з ранку в Софійський собор (катедральну церкву) почали збирати ся люди, а около 10-тої години весь величезний собор був тїсно виповнений народом, головно молодїжию київських висших шкіл. По богослуженю кілька осіб звернуло ся до духовеньства собору з просьбою відслужити панахиду, але їм відмовлено. Незабаром на дверях собору появила ся напись „Панахиди по Шевченку в соборі не будуть служити". Так само відмовлено служити панахиду також у Володимирськім соборі.

Коло входів до будинків київських висших шкіл стояли сильні віддїли полїції.

Около полудня вигляд міста почав зміняти ся — на улицях, особливо в центрі міста, почали збирати ся товпи публики; серед неї богато студентів і студенток. Молодїж зібрала ся коло Володимирського собору, а незабаром і в самім соборі зібрало ся кількасот людий. Зібрані почали сьпівати „Вічну память". Зараз появила ся полїція, козаки, війско і стали розганяти демонстрантів. Тодї вони переходять на Фундуклеївську й Володимирську улицю, на площу перед міським театром. Тут збирасть ся величезна маса народу. Через деякий час товпа по Володимирській улицї йде до Софійського собору. **По дорозї розлягаєть ся сьпів „Вічної памяти" й українських національних гимнів; крім того чути оклики проти російського абсолютизму.**

Коло памятника св. Ірини полїція розганяє товпу й завертає її назад, а при сїй нагодї арештує кількох демонстрантів. Та се не помагає. Сьпів розлягаєть ся з новою силою. Протягом якої пів години полїція яких 6—8 разів мусїла розганяти більші товпи демонстрантів на улицї Володимирській. Коло Золотих Воріт відбули ся дикі сцени. **Козаки гальопом пустили коний по тротуарах, бючи людий нагайками.** Коли їм нарештї вдало ся розігнати демонстрантів, вони почули сьпів у бічних улицях. Полїція і звідти вигнала їх, але мусїла покликати на поміч ще кінних стражників повітової полїції. Одначе і се не помогло. Коли полїція спинювала демонстрантів на Володимирській улицї, вони вибухали з новою силою на Прорізній, на Фундуклеївській і т. д.

Потім демонстрації перенесли ся на Хрещатик. **Тут около другої години зібрали ся величезні маси народу.** Демонстрація почала ся на розї Хрещатику й Фундуклеївської. **Публика познимала шапки і зі сьпівом рушила в напрямі Царської площі. Полїція й козаки мусїли пустити в хід нагайки, щоби розігнати демонстрантів.** Та в сїм часї розпочав ся сьпів коло Прорізної й полїція кинула ся туди. За хвилю знов вона мусїла розганяти товпу коло пасажу, а коло „Французького готелю" дійшло до таких сутичок між полїцією й демонстрантами, що **комісарі й полїція мусїли витягати шаблї.** Коли нарештї демонстрантів розігнано на Хрещатику, вони знову зібрали ся на Фундуклеївській улицї. Так минув час до третої години.

На місце демонстрацій прибув київський ґубернатор Суковкін. Він перейшов під охороною полїції по Володимирській і Фундуклеївській улицї, а потім вийшов на Хрещатик. Полїційними віддїлами проводив заступник полїцмайстра А. Ворончук.

Над вечір все успокоїло ся. З улиць усунено віддїли козаків а потім і полїції. Лишили ся тільки патрулї полїції, та віддїли козаків їздили по улицях.

Підчас Шевченківської демонстрації першого дня арештовано 76 людий, з того 4 жінки. З того двох арештовано в комерційнім інститутї за поширюванє Шевченківських проклямацій від загально-коаліційної ради київських висших шкіл з закликом до страйку. Арештовані будуть покарані мабуть адміністративним порядком. Крім арештованих демонстрантів в полїційних арештах є ще понад 20 людий, яких арештовано ще перед ювилеєм підчас ревізій.

Другий день демонстрацій на улицях.

Дня 11. марта с. р. була річниця смерти Тараса Шевченка. **З сеї нагоди повторили ся демонстрації на улицях, але в ще більших розмірах.** Уже вранцї по висших школах розкидано відозви від загально-коаліційної ради представників висших шкіл Київа, в яких запрошувано явити ся о 11 годинї на панахиду в новий римо-католицький костел св. Миколая. Студенти ґрупами почали йти до костела на улицю Велику Васильківську. Коло 11. години величезна товпа заповнила тротуари (хідники) коло костела. Для розігнаня товпи викликано кінну полїцію й козаків. Зібрана публика вислала до управи костела делеґацію з просьбою відслужити панахиду по Шевченку, одначе управа відмовила. Тимчасом прибув заступник полїцмайстра А. Ворончук і наказав відсунути публику до Троїцького базару. Під натиском козаків і полїції товпа відійшла до Маріїнсько-Благовіщенської улицї. **Тут ґрупа студентів розпочинає сьпів. Козаки кидають ся з кіньми на тротуари й розганяють товпу.** На Маріїнсько-Благовіщенській вона знову збирасть ся й починає сьпівати, а полїція знову розганяє її. При тім арештовано 10 студентів.

В той час, як відбували ся демонстрації на Великій Васильківській і Маріїнсько-Благовіщенській улицї збільшив ся рух товпи й молодїжи в напрямі до міського театру. Тут наперед спроваджено віддїли полїції й козаків, які почасти стояли на улицях, почасти коло комерційного інституту, в подвірю воєнно-окружного суду і по инших місцях. Демонстранти довший час заховували ся спокійно. Нараз на Великій Володимирській улицї появив ся відомий московський провокатор чорносотенець В. Ґолубєв з невеликою ґрупою членів „Двоголового Орла", які стали коло педаґоґічного музея й почали сьпівати. Демонстранти на другім боцї відповіли їм сьпівом „Вічної памяти". Потім почали ся з обох сторін ворожі оклики. Нарештї чорносотенцї почали збивати з демонстрантів шапки. **Тодї товпа кинула ся на чорносотенців і почала їх бити, так що їм кепсько довело ся би, як би не полїція, яка прийшла їм на поміч з найгайками й розігнала демонстрантів.** По тім чорносотенцї десь зникли.

Подражнена чорносотенцями товпа переходить на Фундуклеївську улицю і розпочинає сьпів „Вічної памяти". Зі сьпівом вона доходить до Володимирської улицї. Тут знова дорогу їм заступає полїція й козаки. В сїм часї появляєть ся на улицї ґубернатор Суковкін з урядниками канцелярії.

Через якийсь час **знову появляють ся чорносотенцї під проводом Ґолубєва.** Вони тримають в руках російські прапори, потім виносять зі склепу портрет царя й [illegible] перед ним „патріотичну" манїфестацію. По другій сторонї улицї збирають ся українські демонстранти і відповідають сьпівом „Вічної памяти". **Тодї чорносотенцї кидають ся на них і розпочинаєть ся велика бійка.** Такі бійки вибухають на Володимирській улицї кілька разів. Нарештї чорносотенцї по переговорах з урядниками ґубернаторської канцелярії виходять на Прорізну улицю. Ідучи до Хрещатика, вони розпочали сьпів, а при тім збивали шапки з прохожих. Се зібрало зараз товпу, появили ся студенти. Коли члени „Двоголового Орла" завернули на Пушкінську улицю, за ними й перед ними уже були товпи українських демонстрантів. Числячи на поміч полїції, чорносотенцї з криком „геть демонстрантів" **кинули ся на студентів і почала ся нова бійка.** Через якийсь час вона спинила ся, а потім вибухла знову. Пята й найбільша сутичка відбула ся коло будинку міської стації полудневозахідних зелїзниць на Пушкінській улицї. **Тут чорносотенців набили, у їх провідника Голубєва вирвали з рук прапор, а самого повалили на землю.** Та тут на поміч наспіли козаки й розігнали демонстрантів. Не зважаючи на се, рух в сїм районї все збільшав ся й почали ся виступи проти полїції. Сюди прибув заступник полїцмайстра Ворончук, а потім ґубернатор Суковкін. По розмові з ґубернатором Ґолубєв і його однодумцї забрали ся з сього району, а незабаром і демонстрація скінчила ся.

Коло 5. години вечер Ґолубєв з компанією знову пробували манїфестувати на Володимирській улицї. Ґолубєв появив ся з гарапником в руках, а його однодумцї з дубинами. Та незабаром появили ся урядники з ґубернаторської канцелярії і по розмові з ними чорносотенцї забрали ся.

Загалом 11. марта арештовано 25 осіб, з того 7 студенток.

У київських висших школах.

Дня 9. марта с. р. в університетї розкидано відозви з закликом до страйку в день 10. марта, в день 100-лїтної річницї уродженя Шевченка. Відозви надруковано мовою українською, російською і польською. Крім того були відозви від „Обєднаного коаліційного комітету висших шкіл Київа".

Дня 10. марта с. р. викладів на університетї не було, бо не було слухачів. Полїція цїлий час стояла в будинку університету, одначе день минув без випадків.

В полїтехницї віддїл полїції стояв перед дверима і в самім будинку. Виклади й занятя тут теж не відбули ся.

Перед днем Шевченківського ювилею по коридорах комерційного інституту були теж розкидані відозви. Управа курсів заздалегідь запросила полїцію для охорони „спокою". Коло одинайцятої години зібрано в інститутї понад 1.800 слухачів, одначе викладів не було. Студенти зібрали ся на коридорах і розпочали сьпів „Вічної памяти". Тут відбула ся сутичка з чорносотенними студентами. Поволи демонстранти вийшли з будинку і злучили ся з товпою, що стояла на улицї, але тут їх розігнала полїція.

На київських полїтехнічних курсах в день ювилею завішено звичайні занятя і виклади.

На висших жіночих курсах і в жіночім медичнім інститутї день ювилею минув спокійно, але викладів майже не було, бо не було слухачок. На курсах і в інститутї весь час була полїція.

На висших жіночих курсах Жекулїної на історично-фільольоґічних курсах в день ювилею не відбув ся нї один виклад через брак слухачок. На педаґоґічнім факультетї на викладах було слухачок дуже мало.

Страйк робітників.

З нагоди ювилею застрайкували робітники на машино-будівельнім заводї і вийшли на улицю та урядили демонстрацію. Полїція розігнала демонстрантів.

На знак протесту проти заборони Шевченківського ювилею страйкувало 11. марта богато майстерень на Великій Соломяницї і коло двірця. Страйкували також і робітники великої друкарнї Яковлева.

Ось-так відбув ся ювилей Тараса Шевченка в столици України. В усїх висших школах кільканайцять тисяч студентів хлопців і дївчат уладило страйк. Школи замовкли, а зате шуміли два дни улицї Київа від голосних і великих демонстрацій.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ, ЗЕМЛЯКИ, ЗА СТАРИЙ КРАЙ! ЗБИРАЙТЕ ДАТКИ НА „РІДНУ ШКОЛУ" І ИНШІ НАРОДНІ ПОТРЕБИ!

„ПРОВИДІНЄ" В СЬВІТЛІ ПРАВДИ.

В послїднім числї подали ми короткий начерк історії „Провидїня", вказуючи на причини і цїль його основаня.

Не від річи буде близше познакомити наш загал про статут „Провидїня". Після него оцїнимо і пізнаємо ясно, в який спосіб думав епископ Ортинський і його кліка прислужитись народній працї. **Ми наглядно переконаємо ся, що всї їх кличі, неначеб вони хотїли дїйсно працювати для добра народа, се звичайна лож і обман, обчислені на несьвідомість деяких одиниць серед нашої суспільности.** Внутрішний устрій „Провидїня" найкрасше характеризує стремлїня і задушевні мрії чорної кліки.

Перед нами: Статут „Провидїня", стоваришеня руських греко католицьких Брацтв в Америцї. Часть І. Рік 1912. Перечитавши докладно XXVI артикулів, які містять у собі 216 параґрафів, приходимо до ось якого заключеня: не знати, що більше належить подивляти: чи безмежну глупоту членів-основателїв, чи їх велику віру в свою силу і в наївність суспільности. Здасть ся, що нїяка здорово думаюча людина не спромоглаб ся на щось подібного. Чи дїйсно мозки членів-основателїв вже до сеї степени одурманені?...

Поминаючи на разї всякі инші постанови статута, пригляньмо ся передовсїм тим, котрі безпосередно тичать ся внутрішного устрою „Провидїня". Наведемо тут кілька найважнїйших постанов статута, подаючи їх в ориґіналї.

Верховний Покровитель орґанїзації.

§ 8. Верховним Покровителем „Провидїня" є кождочасний руський греко-католицький Епископ в Америцї, а на випадок його смерти, недуги, виїзду або побуту за границями Злучених Держав, його дїйствуючий Ґенеральний вікарій.

§ 9. Верховний Покровитель має отсї привілеї:

а) він потверджає предсїдателя „Провидїня", вибраного головною Управою;

б) одобряє всї постанови, ухвалені Головною Управою, так що ухвали непотверджені Верховним Покровителем не мають нїякої обовязуючої сили;

в) має право бути присутним на всяких засїданях Головної Управи, забирати на них голос, ставити внески і т. д.;

г) скликує загальні збори (конвенцію) в випадках предвиджених § 60.

Предсїдатель „Провидїня".

§ 20. Предсїдателем „Провидїня" і його заступником може бути лише законний руський гр. кат. сьвященик.

Вибір Головної Управи*).

§ 44. Головна Управа „Провидїня" вибирає ся ось так:

а) В першій половинї місяця жовтня кождого року розсилає писар „Провидїня" до всїх брацтв бальоти (картки голосованя) з 18-ма іменами кандидатів, по трьох на кожде опорожнене місце членів Головної Управи і по трьох на заступників.

б) Кандидатів на членів Головної Управи і заступників кладе сама Управа на своїм третім звичайнім засїданю.

. . . .

д) На послїднім річнім засїданю „Провидїня" провірює вислїд голосованя цїла Головна Управа. На се засїданє покликує предсїдатель „Провидїня" вибраних на слїдуючий рік трьох членів Головної Управи і вводить їх в урядованє.

Провірочна (контрольна) комісія.

§ 53. Провірочна комісія складасть ся з трьох членів, яких вибирає Головна Управа з поза свого круга на протяг трьох лїт. Члени провірочної комісії вибирають з поміж себе предсїдателя і писаря.

Ось тих кілька постанов вистарчить вповнї, щоби схарактеризувати цїлу гидь і мерзеність кліки.

З повисших постанов бачимо наглядно, що кліка старала ся всїми способами обезпечити своє право посїданя в „Провидїню".

Заким однак приступимо до обговореня повисше наведених параґрафів, мусимо зазначити, що сам статут ухвалювали „члени-основателї" т. є. члени кліки, які не будучи делеґатами брацтв (бо брацтв в часї основаня „Провидїня" еще не було), не могли бути членами-основателями „Провидїня".

§ 7 статута виразно постановляє, що „членами „Провидїня" можуть бути лише брацтва", але нема нїякої згадки про членів основателїв. Отже кліка вже в самім зародку поповнила злочин супроти власної орґанїзації а відтак довершила його вповнї, вибираючи з поміж себе на зїздї у Філадельфії дня 17 вересня 1912 р. першу головну управу і контрольну комісію.

А тепер вернїм до тих „ґеніяльних" параґрафів, над якими сушили свій мозок добре всїм звісні „члени-основателї".

Хто управляє сею „народною орґанїзацією"?

Орґанїзацією управляють:

1) **Епископ Ортинський, голова кліки, як Верховний Покровитель орґанїзації.** Він потверджує предсїдателя, потверджує всї постанови ухвалені управою, без його потвердженя всї постанови не мають нїякої сили; він радить на засїданях, ставить внесеня і скликує конвенції. Правильної конвенції, як се дїє ся у всїх товариствах і орґанїзаціях запомогових, статут „Провидїня" не предвиджує, а полишає довільне скликуванє її до розпорядимости покровителя. Таку постанову статута ухвалювали вони не без причини. А нуж члени прозріють, та на конвенції, колиб така була, змінять статут та „вишмарять" і верховного покровителя і підверховного предсїдателя. А що тодї?...

2) **Члени головної управи — члени кліки.** Хто їх вибирає? Хто їх покликує до управи орґанїзації? Адже конвенції нема! На се придумано знаменитий спосіб. Головну управу вибирає головна управа а та знова головну управу і так дальше аж до кінця сьвіта. Чиж се не є простий і мудрий спосіб? Першу головну управу вибрали „члени-основателї" з поміж себе, а відтак мають предкладати щороку 18 кандидатів (відай також „членів-основателїв", чейже инших кандидатів ставити вони не дурні!) і так буде повтаряти ся без кінця. В тім параґрафі вже трохи промахнулись, бо щож вони вдїють, як число „членів-основателїв" змалїє нижче числа 18, звідкиж тодї набрати їм кандидатів, щоби відповісти бодай вимогам статута?...

Хто провірює вислїд голосованя? А вжеж що не хто инший а тї, котрі ставили кандидатів. Чиж се не гарно?

3) **Члени контрольної комісії — члени кліки.** Хто їх вибирає, хто поручає їм провірювати дїловодство головної управи в орґанїзації? Згідно з § 53 статута „Провидїня" контрольну комісію вибирає головна управа. Чиж може бути що практичнїйшого і вигіднїйшого як то, що сей, котрий має бути контрольований вибере собі сам контролю? Чиж треба на се ще яких пояснень?

Як то, а члени „Провидїня" — спитав би дехто цїкавий — не мають впливу на свою орґанїзацію? чи вони не мають права наглядати над своїм майном? Нї! Про се „члени-основателї" забули, бо і деж хлопови управляти такою інституцією? Натомісць не забули помістити в статутї постанов щодо обовязків членів, які дадуть висказати ся одним словом: „**плати**!"

Статут „Провидїня" — се вимріяний ідеал його верховного покровителя і „членів-основателїв". Для заощадженя працї дурним головам можна було тих 26 артикулів з 216 параґрафами зібрати в два артикули.

1) Статут — се МИ (читай еп. Ортинський).

2) Обовязки і права членів — МОВЧИ І ПЛАТИ.

І чиж се не дивогляд? Чи найдете в сьвітї інституцію, подібну „Провидїню"? Щось подібного могла сотворити лише безмежна глупота замотиличених одиниць.

Ми навели лише кілька важнїйших постанов статута „Провидїня", які відносять ся виключно до його внутрішного устрою. Близше займати ся ними вважаємо річю зовсїм злишною. Належалоб хиба еще згадати про деякі бракуючі постанови. Не знати, чи з глупоти, чи таки нарочно їх пропущено. **Ото на 9 урядників головної управи не бачимо між ними уряду „духовного отця". Друге, що мимоволї впадає в очи читаючого статут, є брак примусової сповіди для дорослих. Примусову сповідь предвиджує статут лише для членів-малолїтків.** Як се оправдати — полишаємо міркованю читачів. А цїкаве воно, хочби з того згляду, що се було коником, на якім їздив за добрих часів еп. Ортинський в Р. Н. Союзї. Не вже епископ і його кліка хвалились би до [illegible]

*) Першу Головну Управу та провірочну (контрольну) комісію вибрали з поміж себе члени-основателї „Провидїня" на зїздї у Філадельфії, Па., дня 17 вересня 1912 р.

часу закидувано з тих самих причин урядникам Р. Н. Союза?

Подаючи до відома загалу лише частинний образ сеї „народної" організації, мали ми на цїли отворити очи тим, котрі, не читаючи статута „Провидїня" а вірючи його агентам на слова, дали заманити ся до сего „поступового" товариства. Нехай се буде пересторогою для нашої суспільности, для тих нерішучих одиниць, що хотять еще вірити і манити себе надїями, що епископ і його прихвостнї стремлять до якоїсь працї для народного добра. Ось до чого доводить людий глупа завзятість, зарозумілість і захланність!

Колись — а нинї.

„Зміняють ся часи, та й ми зміняємо ся разом з ними" — каже пословиця.

От і небавком зближає ся до кінця четвертий рік від часу, коли то з причини кирний еп. Ортинського прийшло до роздору в Р. Н. Союзї, вслїд за чим основано нову організацію під назвою „Руський Народний Союз" (новий). Всїм еще в живій памяти хвиля його основаня, всїм добре звісні причини та відносини, які на се склали ся. Рік 1910 — конвенція Р. Н. Союза в Клївленд — еп. Ортинський. Делєгати Р. Н. Союза, уляґаючи впливови еп. Ортинського та довіряючи його на позір щирим намірам служити народови, ухвалюють на конвенції зміну статута після бажань Ортинського. — Зміняють назву Р. Н. Союза на „Руський Греко-Католицький Союз". Ухвала переходить 218 голосами проти 69. З промов і дискусій делєгатів, які були противні сїй зміні, як рівнож з висліду голосованя, належало вже тодї вносити, що мусить прийти до роздору між членами Р. Н. Союза, що сьвідомійші одиниці не схотять іти під команду епископа. І дійсно значна часть членів, котра хотїла бачити в Р. Н. Союзї всенародну організацію, а не організацію якоїсь касти, не організацію, оперту на підвалинах вузкого клерикалїзму, виступає громадно з Р. Н. Союза і приступає до основаня нової організації. Сею організацією був новий „Руський Народний Союз" з осїдком в Скрентон, Па. Тодїшні відносини, як бачимо, були дїйсно того рода, що мусимо признати, що основане нового Союза мало відклад ідейний. Се, що стало ся, було в данїй хвилї народною конечностию.

Нова орґанїзація приняла назву давної, щоби уратувати назву і традицію давних змагань народа. Здавалось, що нова організація перейме на себе обовязки правдивої народної інституції. На провідників організації покликано людий, до яких нарід мав повне довіре, яким вірив, що вони високо піднесуть народний прапор...

Четвертий рік минає від сеї хвилї... Глянъмо, що стало ся з обома Союзами?

Ото старий Союз, пізнавши ся на хитрих і підлих підступах еп. Ортинського, завернув еще в час з дороги до занепаду. Його провідники, щоби направити лихо, заподїяне епископом, зі здвоєною силою беруть ся до працї. І хто хоч трохи інтересує ся і слїдить розвій і дїяльність старого Союза, мусить се признати, що Союз став на висотї свого завданя. Союз розвинув як найширшу по можности дїяльність на народнім полї, обіймаючи нею всї сторони народного житя... Тисячі новоприступивших членів до Союза, тисячі новоприступивших членів до „Просьвіти" — се незбиті докази його розвою і красної будучности. Ворожі напади, як чорної сотнї з під команди епископа, так „поступової" шайки з під команди „покровителїв робучого люду", розбивають ся о сильний мур Р. Н. Союза...

Щож дїє ся в новім Союзї? Чи відповів він хоч в части бажаням і надїям тих одиниць, що його будували? Відслонїм на хвилину червону плахту, за яку скрили ся „покровителї робучого люду".

Вистарчить переглянути кілька чисел „Народної Волї", щоби пізнати деморалїзацію і гниль, які розпаношились на добре в осередку сеї „поступової" орґанїзації. На чолї її бачимо людий, що під кличами поступу засїли на становищах провідників, але тільки на се, щоби шукати там наживи. Крім особистих, нераз брудних і осоружних користий, не почувають ся вони до ніяких обовязків супроти своєї орґанїзації, супроти народу взагалї. До недавна був мир і супокій між провідниками нового Союза. Колиж прийшло між ними до особистих непорозумінь, викликаних через завидь і месть, що один бере більше, а другий не може, що один має більшу наживу ніж другий, посипали ся взаїмно доноси, вийшли на яву яркі надужитя і спроневіреня.

Скликувано збори, роблено засїданя, зарядкувано контролї серед безнастанних взаїмних лайок на сторінках „Народної Волї" і „Нового Житя". А все обчислене лише на наївність, на легкодушність своїх читачів та членів. Вистарчить прочитати кілька заголовків, як „Якби свиня роги мала", „Два а два є пять", „Миґасюк зломив дишель" і т. п., щоби пізнатись на моральности чесної компанії. Аж гидь бере читати! Місто доказів і арґументів на своє оправданє містять ся глупі дотепи, щоби лише відвернути увагу членів від дїйсної правди. А вже впрост сьміщним було поміщене в „Народній Волї" звіту з контролї через специяльно упрошеного до сего „американського експерта" і глупе оправдуванє, що видиранє карток з касової книги є чимсь зовсїм звичайним і невинним в манїпуляції чесної компанії. Се „блоф" закроєний на велику скалю. „Експерт" Миґасюка доказував брак кількасот долярів, „американський експерт" п. Ардана (котрий, не знаючи нашої мови, мусїв принимати за правду, що йому контрольовані оповідали) стверджує, що не лише нічого не бракує, але навіть пригадує Ардапови такі видатки, за які він передше й не згадував і констатує, що Ардан еще півтора сотки долярів з власної кишені доложив. І так дальше без кінця...

Сумні се прояви і тверда проба наших переселенців двигати на своїх плечах такі оказзи суспільного шумовиня.

В смертельних судорогах кидає ся „Народна Воля" на всї боки. Чесна компанія ніяк не хоче бачити і зрозуміти, що вона сама є причиною тих численних свинств, які в так коротким часї наплодили ся. Вона рада би для замиленя очий своїх членів найти якісь зовнїшні впливи, вказати на якісь чужосторонні інтриґи. Матадор від нового Союза пішов навіть так далеко в своїй безличности, що в відозві, розісланій свого часу до секретарів відділів, кинув підозріне, неначеб відозви Миґасюка і Середницького друкувались в друкарні „Свободи" і були інспіровані урядом Р. Н. Союза. Чиж найдуть ся так наївні читачі „Народної Волї", що сему схотять повірити?

В ч. 12 гніває ся „Народна Воля" на „Свободу", як вона сьміла заговорити про непорядки в їх Союзї. Не маючи ніяких стійних арґументів на свою оборону, старає ся в сей штубацький спосіб відметити на „Свободї", що називає її органом „Малоросийського Народного Союза". (Назву „малоросийський" закидає нашому Р. Н. Союзови тому, що в анґлїйській мові назва Союза звучить „Little Russian"). Панове матадори! Не в назві річ, але в дїлах. Ми радили би вам змінити зовсїм назву „Руський Народний Союз", щоби не наносити стиду і ганьби нашому народови перед чужими людьми. А впрочім ви самі добре знаєте, що назву „малоросийський" в нашім Союзї заведено якраз старанями п. Ардана, котрий був тодї навіть предсїдателем контрольної комісії.

Злобу свою проти Р. Н. Союза посуває п. Ардан до сеї степени, що містить в ч. 12 „Народної Волї" новинку під заголовком: „Ніхто не пророк у власній вітчинї". Ото вичитавши в справозданю рекордового секретаря в 11 ч. „Свободи", що від. 315 в Джерзи Сіти зістав розвязаний, пише ось що: „В Джерзи Сіти, середині сьвіта і осередку Малоросийського Народного Союза, там де стілько Гол. Урядників Малоросийського Н. Союза, де є дім, друкарня, орган і проч. і проч. тогож Малоросийського Союза, треба було розвязати відділ, бо не знайшлось досить членів, котрі хотїли би до тої орґанїзації належати". З сеї глупої і злобної писанини, виходилоб таке, що наша орґанїзація в Джерзи Сіти не має ніякого відділу. Отже ми, щоби засумувати вас, панове матадори, пояснюємо близше і подаємо до вашого відома, що наша орґанїзація числить в Джерзи Сіти 5 відділів з поверх 300 членами (від. 4 — 48 чл.; 70 — 137 чл.; 170 — 79 чл.; 270 — 40 чл. і 286 — 17 чл). Крім сего є поверх сотки членів, які належать до наших відділів в Ню Йорку. Нехай за се голова вас не болить!

Натомість признайтесь, скілько то членів ваша орґанїзація придбала в послїдних часах, о скілько зріє ваш Союз в послїднім роцї. Що стало ся з відділами в Ню Йорку, Трентон, Калїфорнії і т. п. Чи не покидають ваші члени громадно вашу славну орґанїзацію, бачучи непорядки і надужитя своїх провідників? Так се дїйсна правда, що „ніхто не пророк у власній вітчинї" — а тим більше і тим певнїйше, коли розкрадає ся народне добро.

ЗАПИСУЙТЕ СВОЇ ДІТИ ДО РУСЬКОГО МОЛОДЕЧОГО СОЮЗА!

ВІДПОВІДЬ НА ОДЕРЖАНИЙ ЛИСТ І ПОСТАВЛЕНІ ПИТАНЯ.

На днях одержала редакция нашої часописи допись, а згадано лист від одного з духовних отців зі жаданем, щоби редакция дала відповідь на поставлені в нім питаня. Сьвященик, автор сего листа, жалує ся на „Свободу", що вона помістила в ч. 13 допись з Дітройт про господарку о. Бартоша, місцевого пароха.

Жалує ся також на се, що „Свобода" все пише про покривджене хлопів, а не хоче признати, що в многих случаях щирі сьвященики є кривджені і поневіряні через „босів", та що за сьвященьством ніхто не уймне ся.

Дописуватель нарікає дальше ось як: „Се прямо глупота признавати кільком босам право означувати треби. Признавати, що сьвященик, маючи $880.00 пенсії, не є управнений до требів, які є в звичаю в Америцї, значилоб то, що се вистарчає для сьвященика, а треби злишні, бо „боси" можуть ухвалити, щоби сьвященик робив за дармо, як се мало місце в одній парохії".

Відтак слїдує 6 питань, які наводимо низше, подаючи рівночасно жадані поясненя. Лист кінчить отець дописуватель отсими словами: „Чи то чесно, пане Редактор, грати ролю патріота хлопоманством. Видку, що „Свобода" за рік стане радикальною, бо вже тепер много сьвідчить о тім. Остерігаю, що Ваш столець редакторський не вічний".

Отсе подаємо поставлені питаня і відповіди:

1) Чи може істнувати і розвивати ся парохія без сьвященика?

Нї, не може. Як довго нема пароха, так довго нема й парохії, а тим самим не може розвивати ся, бо нема парохії. Колиж є парох і парохія, то парохія може розвивати ся, коли сьвященик щиро працює і не йде проти волї народа. На се найдете потверджене майже в кождім числї „Свободи" в дописях про щирих і працьовитих сьвящеників.

2) Чи має право сьвященик до контролї над маєтком рівномірно з босами, пр. щоби враз з босами підписувати чеки? — То право відмовляє народ сьвященикови в многих парохіях, щоби могли добре красти народний гріш. На се дам докази, як треба.

Сьвященик має право до контролї і підписувати чеки, коли на парохіяльнім мітинґу виберуть сьвященика на боса і поручать йому переводити контролю або підписувати чеки. А що в деяких парохіях нарід відмовляє сьвященикам сего права, то доказ, що до деяких сьвящеників не мають парохіяни довіря. Чи дати на се докази? Колиж в деяких парохіях боси допускають ся надужить чи навіть крадїжи, то винні тут парохіяни, що таких людий собі на босів вибирають, та тому вони і потерплять самі шкоду.

3) Чи то так має бути, щоби сьвященик просив о голос на мітинґу? таж церков є інституція Христова, не народна; менї видить ся, що в церкві належить ся провід сьвященикови а людям право контролї і право рішеня в справах важнїйших.

Щодо забираня голосу на мітинґах — то є се загально принятим звичаєм, що кождий без ріжниці і виїмку, мусить предсїдателя просити о удїлене голосу. Мітинґ — сеж не церков: тих двох понять ніяк не можна брати за одно. В церкві належить ся провід сьвященикови а людям право контролї і рішеня так в менше як і більше важних справах парохіяльних, коли розходить ся о справи фінансові. Колиж сьвященик є вибраний до комітету парохіяльного, тодї має він рівні права з другими членами комітету.

4) Чи то добре, що люди кажуть когось сповідати, а иншого нї задля якихсь причин. Чи се добре, що люди осьмівають брацтво чисто церковне длятого, що ви вічно підбехтуєте нарід? У мене є самостійне брацтво церковне, а нарід його боїть ся як огню — хотяй воно нікому не вадить? Кажуть, що не потрібно церковних брацтв, бо так пише „Свобода".

То не добре, що люди кажуть когось сповідати а иншого нї. Ви сьвященик, тож і лїпше знаєте, що відай сповіди не можна нікому відмовляти, впрочім ми дотичних законів церковних не знаємо. А се, що люди боять ся вашого чисто церковного брацтва як огню — не наша в тім вина. Ми про ваше брацтво анї не знаємо, анї ніколи про него в нашій часописи не згадували.

5) Чи то справдї люди так дуже скривджені через сьвящеників? Дайте докази.

Так люди пишуть; щось мусить бути в тім і правди. Люди скаржать ся лише на одиниці, але не на ціле духовеньство. З того належить заключати, що є такі сьвященики, що кривдять нарід, а є й такі, що його не кривдять і живуть в згодї. Докази на се найдете, коли переглянете кілька річників „Свободи". До місцевостий, в якій допустить ся сьвященик надужить, ми спеціяльних репортерів не висилаємо, але поміщуємо дописи від осіб віродостойних. Не перечимо, що може зайти часом случай, що ми впадемо жертвою злобного дописувателя, але ми радо поміщуємо спростованя, коли покаже ся, що когось невинно скривджено на чести.

6) Чи може сьвященьство мати довіре до таких редакторів, котрі тільки народ підбехтують проти сьвященьства?

Часть духовеньства має довіре, друга частина нї; чогось гнївають ся на нас. Проти духовеньства як такого „Свобода" нїколи не виступала анї не виступає, але пятнувала лише одиниці, коли вони виступали будьто проти Р. Н. Союза будьто проти иншої народної справи. А се є обовязком редакторів і кождий чейже признасть їм слушність. Програма „Свободи", після ухвали на послїдній конвенції, має бути національно-демократична і ми ідемо слїдами часописий „Дїло" і „Свобода", органів нашої національно-демократичної партії в старім краю. Вони рівнож виступають проти таких одиниць, що ведуть протинародну роботу, не щадячи навіть і епископів.

На инші питаня, не обняті нумерами, відповідаємо коротко ось як:

„Свобода" пише про покривджене хлопів, бо вона на се призначена. Що в многих случаях (подайте їх, Отче, до публичного відома!) щирі сьвященики є кривджені і поневіряні через босів, — то се може бути правда, але не наша вина, коли сьвященики не хотять говорити про свої кривди і поневірки прилюдно. Констатуємо, що сьвященьство уміє дуже добре боронити свої права та привілеї і вміє уймнути ся, де треба, за всїми своїми справами. Впрочім до нас сей запит чи докір Веч. Автора не може ніяк відносити ся, бо „Свобода" не кидає **ніколи** до коша надїсланих сьвящениками статей чи дописий. А коли сьвященики помимо того бойкотують „Свободу", то се знак, що вони про неї і про те, що у ній писано, зовсїм не дбають.

Признаємо Веч. Авторови, що в деяких случаях не можна означити докладно, яку винагороду (церковні треби) мав би побирати сьвященик за свої функції в корпсть своїх поодиноких прихожан. Та такі справи не належать зовсїм до компетенції людий неінтересованих. Се повинно би бути полагоджене між дотичними парохіянами і їх парохом, але булоби мабуть найлїпше, якби — по словам самого Автора — виготовлено діецезальні статути, означено докладно треби за кожду річ і заведено якусь однообразність. Годимо ся з Веч. Автором, що „о тім мають рішити всї сьвященики і парохії". Щодо пенсії сьвященика (по 80, 100, 150 чи кількотам долярів місячно) то се не наша річ, бо ми не маємо звичаю рахувати гроші в чужих кишенях, а коли якийсь сьвященик згодить ся обслугувати якусь парохію за дурно, то се вже є його добра воля і від сього кождому — зась!

Редактор „Свободи" не грає ніякої ролї, бо не виступає на сценї. Він виконує лише свій обовязок після свого розуміня і після своєї власної совісти. Боронить такsамо „попа" як і „хлопа" (се мусить признати кождий обєктивний читач „Свободи") і власне з сього приводу деякі сьвітські люди посуджують сего самого редактора о „пополанство".

„Свобода" є о стільки радикальною, о скільки се потрібне для тих читачів, для котрих вона головно призначена. Кому „Свобода" не подобаєть ся, сей може її не читати, а натомість запренумерувати собі н. пр. „Америку", „Душпастир", „Нове Житє", „Місіонаря" і т. п. часописи. „Свобода" зі своїми поглядами нікому не накидаєть ся, тож було би найлїпше оставити її в спокою.

Столець редакторський редактора „Свободи" не вічний — се правда, але так само не вічний і той столець, на якім сидить Веч. Автор зацитованого осьтут листа. Кождий „христїянин" сидить на своїм стільци так довго, аж доки з него не вивернеть ся. Як перевернеть ся, то встає, обтріпуєть ся і йде далї, або сїдає на инший, вигіднїйший столець. Чи мало то тих всїляких стільців по широкому божому сьвітї?...

Про ті річи, які Веч. Автор висше наведеного письма відносить до особи самого редактора „Свободи", як прим. його пенсія і натяк на його бувше а може й будуче дяківство — се ми тут із зрозумілих розумним людям причин цїлковито поминаємо. Якби ми хотїли на такі річи конечно відповісти, то з тої відповіди не був би мабуть вдоволений анї сам Веч. Автор анї його товариші по чину Мелхиседекову.

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ ЮВИЛЕЙ У ЛЬВОВІ.

СЬВЯТОЧНИЙ КОНЦЕРТ. 10.000 УЧАСНИКІВ.

Шевченківський ювилей у Львові випав під кождим зглядом величаво. В недїлю перед ювилеєм відбуло ся 18 сьвяточних викладів по читальнях і товариствах, а около 150 викладів виголошено у підльвівських селах. У понедїлок рано прибрав Львів справдї сьвяточний вигляд. Будинки українських інституцій і приватні українські камениці були прикрашені національними прапорами, а подекуди також і зеленю. Вікна всїх українських помешкань були прикрашені ювилейниминалїпками, що представляли Шевченка в молодім вiцї. Улиці, хоч се був будень, оживили ся значно, бо з провінції прибуло на сьвято богато гостий, щоб взяти участь у ювилейнім обходї. Гостий було так богато, що головний концерт, на якім було около 2.000 сидячих місць, треба було повторити у вівторок, а і тодї всї білєти були випродані.

Ювилейний концерт, що відбув ся через відмову салї міського театру в досить невідповідній сали Спортової палати, випав дуже величаво і тримав численно зібрану публику в сьвяточно-радіснім настрою. Промову сьвяточну виголосив посол др. Олесницький, деклямував власний вірш проф. Лепкий з Кракова, а сольові пісні відсьпівав славно-звісний сьпівак О. Мишуґа, якому публика уладила оваційне повитанє. Окрема депутація вручила йому грамоту, вложену в артистично виконану теку, прикрашену різьбою з гуцульських взорів. Велике вражінє робили також великі і гарно зісьпівані хори галицьких „Боянів" і мужеський хор „Бандуриста" під проводом д-ра Волошина, д-ра Людкевича і Артимовича.

У вівторок відбула ся в музею Наукового Товариства імени Шевченка академія для членів Товариства. По відповідній вступній промові проф. д-ра Томашівського і по відчитаню численних привітних листів і телєґрам, головно з закордонної України виголосив виклад др. Ст. Смаль-Стоцький на тему „Ідеї Шевченкової творчости".

Вечером відбув ся вдруге ювилейний концерт з тою самою проґрамою, лише промову виголосив посол др. Цегельський.

По обох концертах відбули ся сьвяточні комерси в салях „Руської Бесїди", а в просторій сали „Народної Гостиниці" зібрали ся сотки інтелїґенції.

Крім того і школи зазначили свою участь у сьвятї. На університетї уладили оба семинарі для української фільольоґії і „Гурток Українїстів" сьвяточне засїданє, на якім між иншим промовляли проф. Колесса і Студинський. Гарно випали теж сьвята в укр. ґімназії Сс. Василіянок.

Загалом сьвяткованє Шевченкового ювилею у Львові випало дуже гарно, гідно і велично.

ЦІНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ".

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час платить ся після спеціяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жадане листовно.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: мітінґи брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно один раз в рубриці „Рух в Відділах Р. Н. Союза".

ОГОЛОШЕНЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРЕДСТАВЛЕНЬ, КОНЦЕРТІВ, БАЛІВ і т. п. забав по 5 цнт. від кождої друкованої стрічки для брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза.

За поміщені оголошеня друковані в прикрашеній формі платить ся 25 цнт. за кождий цаль. Дрібним друком 40 цнт.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова, найменше 15 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і инші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова, найменше 10 слів.

Одноразове оголошене адреси 25 центів.

2) Належитість за всяке оголошене мусить бути присилана з гори і в цїлости. В противнім разї оголошене безуслівно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками.

3) Кожде оголошене мусить бути в редакції на тиждень перед днем виходу того числа часописи, в якім воно має бути поміщене. Оголошень телефоном не приймає ся.

4) Кого-б скривджено, або з ким зле обходжено-б ся в тій фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази обманьства, викине ся оголошене несовісної фірми.

5) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоби присилали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дійсно зможуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

6) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути або перервати всяке підозріле оголошене, не подаючи причини.

7) Надесланї до редакції оголошеня мусять бути писані виразно і на одній стороні паперу.

8) За дрібні оголошеня редакція не висилає ніяких поквітовань.

Позір! Новина! Позір!



Читайте уважно до кінця!



Кождий член орґанїзації повинен користати з сеї нагоди!

Свого часу було оголошено в „Свободі“, органі Р. Н. Союза, що кождий член, котрий зорґанізує відповідне число нових членів до Р. Н. Союза в місяцях січни і лютім 1914 р., отримає від Р. Н. Союза памятку в нагороду за щиру орґанїзаторську працю для орґанїзації.

По упливі назначеного часу, показало ся, що на надзвичайні нагороди заслужило собі всего 175 членів Р. Н. Союза. Нагороди зістали вислані дня 13-го марта 1914 р., на адресу місцевих секретарів дотичних відділів Р. Н. Союза в Америці.

По висланю висше згаданих нагород, звернуло ся много членів Р. Н. Союза, до Гол. Уряду Р. Н. Союза з просьбою, щоби Гол. Уряд у відповідній формі уділив близших інформаций, в який спосіб можна заслужити собі на так прегарну нагороду від Р. Н. Союза в ювилейнім роції, тим членам, котрі немогли сего зробити в місяцях січни і лютім 1914 р., нарікаючи на загальне безробітє, а в наслідок сего і трудности в приєднуваню нових членів.

Видячи щирі бажаня членів Р. Н. Союза котрі хотять прислужитись для добра орґанїзації, Гол. Уряд постановив єще дати нагоду заслужити собі на нагороди за працю, в хосен нашої дорогої орґанїзації.

РІК 1914 Є ЮВИЛЕЙНИМ РОКОМ НАШОЇ ОРҐАНЇЗАЦІЇ: ДВАЙЦЯТЬ ЛЇТНИЙ ЮВИЛЕЙ ІСТНОВАНЯ Р. Н. СОЮЗА НА АМЕРИКАНСЬКИЙ ЗЕМЛИ.

Тому нехай кождий член нашої орґанїзації вважає своїм обовязком заслужити собі на сю прегарну і дорогоцінну памятку.

Таку річ годі купити собі на плейзї, а не дістанеш її у великім місті по склепах (сторах). Таких предметів не продають, а Р. Н. Союз дасть за дармо кождому членови Р. Н. Союза і то під дуже догідними услівями.

ВІДВОРОТНА СТОРОНА ДАРМОВИСА



Ось тут є поміщені боразцї, котрі представляють: прегарний дармовис до зиґарка і шпильку до краватки.

Шпилька золота з вирізаним написом Р. Н. Союза в скороченю. Дармовис є двоякого рода: бронзовий і срібний, на прегарній скірці із стриженим волосом.

Дармовис є кольорований тревалими фарбами (емалїований). Він представляє герб галицької Руси-України і відзнаку Р. Н. Союза, а довкола має напись: „В нагороду за щиру працю орґанізаційну 1914 р.“ На відворотній стороні є дві руки дружно сплетені і напис в українській мові: „В лучности сила“.

Шпилька має вартість $1.00, але такої шпильки не дістане в нїякім сторі за ті гроші. Дармовис з бронзу має вартість $2.00, а срібний $3.50. Але таких річий нїхто не продає за гроші в Р. Н. Союзї. Кождий член дістане сї річи даром, коли на се заслужить. Щож треба робити, аби заслужити собі на сей рідний і прегарний дарунок? Прошу уважати!

Кождий член Р. Н. Союза, котрий придбає ТРИ нові члени до Р. Н. Союза від 15. цьвітня до 1-го липня 1914 р., дістане в дарунку золоту шпильку.

Хто придбає ПЯТЬ нових членів до Р. Н. Союза від 15. цьвітня до 1. липня 1914 р., дістане в дарунку бронзовий дармовис.

Хто придбає ДЕСЯТЬ нових членів до Р. Н. Союза від 15. цьвітня до 1. липня 1914 р., дістане в дарунку срібний дармовис.

ЩОБИ НАШИМ ЧЛЕНАМ ПОМОЧИ ЗАСЛУЖИТИ СОБІ НА СЕЙ ПРЕГАРНИЙ ПАМЯТКОВИЙ ДАРУНОК, ПОДАЄМО ПОНИЗШЕ СПОСІБ І ІНФОРМАЦІЇ, ЯК ОРҐАНЇЗУВАТИ НОВИХ ЧЛЕНІВ ДО Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦЇ.

ЯК ОРҐАНЇЗУВАТИ НОВИХ ЧЛЕНІВ?

Кождий член Р. Н .Союза, коотрий хоче орґанізувати нових членів і в той спосіб заслужити собі на памятковий дарунок та рівночасно стати ся діяльним членом Р. Н. Союза, має зголосити ся до місцевого секретаря Р. Н. Союза свого відділу і має взяти собі відповідне число чистих деклярацій. Коли вже буде мати в своїх руках деклярації, має піти по ґабзах, або при роботї, забаві і т. п. і вписувати нових членів до Р. Н. Союза на деклярації. В тих місцевостях, де нема єще відділу Р. Н. Союза, старати ся заложити новий відділ до Р. Н. Союза, По інформації, як орґанїзувати новий відділ — пишіть до гол. предс. на адресу: **Mr. D. Kapitula, Box 565, McAdoo, Pa.,** або до гол. рекордового секретаря: **P. O. Box 76, Jersey City, N. J.**

На деклярації можна вписувати кождого здорового Русина або иншого Славянина без ріжниці віроісповіданя, мужчину чи женщину, котрі могуть стати членами Р. Н. Союза згідно з § 204 стат. Р. Н. Союза і котрі не перевисшають 45 літ житя.

Член, котрий виписує деклярації новим кандидатам в члени Р. Н. Союза, має взяти від новоприступаючого кандидата чи кандидатки вступне після літ, як приписує отсей параґраф Р .Н. Союза:

§ 207. Кождий кандидат, хотячий вступити в члени Р .Н. Союза, має заплатити відділови для Р. Н. Союза, і кожде товариство, котре вносить просьбу о принятє, має заплатити Р. Н. Союзови за кождого члена приступаючого на ціле посмертне (кляса А) при підписуваню деклярації або просьби о принятє, вступне після слїдуючої табелї:

За члена від 21 до 30 літ	$0.50
За члена 31 літ	0.75
За члена 32 літ	1.00
За члена 33 літ	1.25
За члена 34 літ	1.50
За члена 35 літ	1.75
За члена 36 літ	2.00
За члена 37 літ	2.25
За члена 38 літ	2.50
За члена 39 літ	2.75
За члена 40 літ	3.00
За члена від 41 до 42 літ	3.50
За члена від 43 до 45 літ	5.00

Члени на половину посмертного (кляса Б) платять таке саме вступне як і члени на ціле посмертне.

Окрім вступного належить побрати від новоприступаючого члена еще отсї належитости (§ 208 Р. Н. С.): за грамоту 25 ц., за відзнаку 75 ц., за книжочку до вписуваня місячних вкладок 10 ц.; крім сего всякі инші належитости, яких вимагає місцевий відділ.

З новим кандидатом треба піти до доктора, а доктор має оглянути нового кандидата і виповнити лікарське сьвідоцтво, як приписують §§ 209 і 267 статута Р. Н .Союза. Член, котрий приєднає до Р. Н. С. нового кандидата, має підписати ся на лікарськім сьвідоцтві за сьвідка і бути присутним у доктора.

Коли вже так деклярація буде цілковито виповнена, член має віддати виповнені деклярації і зібрані гроші місцевому орґанїзаторови Р. Н. Союза (котрим є місцевий секретар Р. Н. С.) дотичного відділу.

Коли уже то все готове, місцевий орґанїзатор (секр.) віддає на слїдуючім мітінґу свого відділу деклярації враз із вступним і иншими вкладками від новозорґанїзованих кандидатів предсїдателеви відділу до евентуального принятя зголошених кандидатів. По одобреню і принятю нових членів, секретар відділу втягає кандидатів в книгу метрикальну а їх деклярації відсилає враз з розметом до гол. фінансового секретаря Р. Н. Союза. Імена тих членів, що занялись орґанїзованєм нових членів до Р.Н. Союза, місцевий секретар має виписати на відповіднім бляикеті, котрий буде висланий до кождого відділу Р. Н. Союза в Америці Гол. Урядом. На тім бляикеті треба докладно виповнити імена членів і кілько котрий член зорґанізував нових кандидатів. Так виповнений бляикет (друк) треба заслати по першім липни 1914 р. до Гол. Уряду Р. Н. Союза на адресу: **P. O. Box 76, Jersey City, N. J.** По отриманю сего бляикету Гол. Уряд Р. Н. Союза вишле кождому членови таку нагороду, на яку він собі заслужив.

На сім місци просить ся місцевих секр. і орґанізаторів Р. Н. С., щоби заняли ся сею справою і заохотити всіх членів до праці в місяцях: цьвітни, маю і червни 1914 р. Єсли котрому секретареви забракне деклярацій, нехай сейчас напише до гол. рекордового секретаря, а той, що буде треба, — вишле.

Тож до праці, П. Т. Члени Р. Н. Союза! Потрудіть ся трохи для добра рідної орґанїзації і руського народа в Америці!

Желаємо Вам доброго успіху у Вашій щирій праці! Нехай не буде ні одного члена в Р. Н. Союзї, котрий не заслужив би собі на сю памятку, на сей новорічний дарунок!

ДМ. КАПІТУЛА,
гол. предс. Р. Н. Союза.

А. ШАРШОНЬ.
гол. касієр Р. Н. Союза.

МИХ. УГОРЧАК,
гол. рекорд. секр. Р. Н. Союза.

С. ЯДЛОВСЬКИЙ,
гол. фінанс. секр. Р. Н. Союза.

ЗАПИСУЙТЕ СВОЇ ДІТИ ДО РУСЬКОГО МОЛОДЕЧОГО СОЮЗА!

В Америці не повинно бути ані одного Русина-Українця, який не належав би до Р. Н. Союза, одинокої нашої орґанїзації на чужині.

КУПУЙТЕ КВАДРАТОВІ МЕТРИ НА УКРАЇНСЬКИЙ ГОРОД У ЛЬВОВІ.

КОРАБЕЛЬ „КАЙЗЕР ВІЛЬГЕЛЬМ ДЕР ҐРОССЕ“ осягнув в послїдній своїй подорожи новий рекорд

Сей корабель, який є власністю лінії „Північно-Німецького Льойда“, здобув в своїй послідній подорожи до Ню Йорку новий рекорд, який доповнив число попередно осягнених рекордів. Сей корабель привіз найбільше число пасажирів третої кляси і межипокладу. Пасажирів третої кляси привіз 628 а межипокладових 1483. Кромі сего значного числа пасажирів, корабель привіз богато ладунку і 150 мішків почти.

Через останних кілька місяців корабель „Кайзер Вільгельм дер Ґроссе“ був відданий до перебудови для виключного перевозу пасажирів третої кляси і межипокладу. Усї ті, котрі оглядали тепер сей корабель, з здивованєм висказувались про него як про найкрасший, найскорійший і найвигіднійший корабель для пасажирів третої кляси і межипокладу.

Пасажири, які приїхали на сїм кораблі платили $32.50 за переїзд, підчас коли компанія попередно побирала $125 і висше.

Корабель „Кайзер Вільгельм дер Ґроссе“ буде стало курсувати між Америкою і Европою.

УВАГА.

З огляду на се, що старий наклад книг для місцевих відділів Р. Н. Союза розійшов ся,. Головний Уряд Р. Н. Союза постарав ся о новий наклад книг для місцевих відділів Р. Н. Союза в Америці після найдогіднійшої системи провадженя діловодства.

Разом є ЧОТИРИ КНИГИ, а то: Метрикальна, вкладкова, касова і протоколова.

Метрикальна (деклярацийна) книга коштує	$3.00
Вкладкова книга коштує	$2.50
Касова книга коштує	$1.50
Протоколова книга коштує	$1.00

Чотири книги поодиноко коштують $8.00, а хто возьме разом всі книги, платить $5.00. Тяж тепер від нового року декотрі відділи Р. Н. Союза потребують висше згаданих книг. Котрий відділ хоче мати одну або більше з висше вимінених книг, має прислати належитість враз з розметом до Гол. Уряду Р. Н. Союза. Книги суть гарні і догідні.

ГОЛОВНИЙ УРЯД Р. Н. СОЮЗА.

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ЮВИЛЕЙНИЙ ДАР ІВАНОВИ ФРАНКОВИ.

Головний Уряд „Р. Н. Союза".

Предсідатель:
Дмитро Капітула,
Box 565, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Білин,
1710 W. 44th St., Chicago, Ill.

Місто-предсідатель:
Василь Суван,
Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Михайло Угорчак,
Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський,
Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь,
524 Pine & Franklin Sts., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог,
550 John St., Whiting, Ind.
Стефан Милянович,
193 Grand St., Jersey City, N. J.
Йосиф Ялечко,
Box 156, Ramey, Pa.

Радні:
Іван Глова,
521 N. Shamokin St., Shamokin, Pa.
Николай Ваверчак,
720 Charles St., Perth Amboy, N. J.
Володимир Касьнів,
56 Sussex Str., Jersey City, N. J.
Петро Мотало,
1436 W. Erie St., Chicago, Ill.
о. Мирон Данилович,
11 Chmelnicky St., Ansonia, Conn.
Андрій Гальчан,
237 Churchil St., McKees Rocks, Pa.

Редактор „Свободи":
Осип Стеткевич,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Завідатель „Свободи":
Андрій Савка,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „Р. Н. Союза" находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

Просьвітна Комісія.

Др. В. Сіменович, предсідатель,
4105 N. Avers Ave. Chicago, Ill.
А. Горбаль, касієр,
135 Main St., Derby, Conn.
Е. Струтинська, секр.,
714 Bickerdike St., Chicago, Ill.
о. В. Балог,
550 John St., Whiting, Ind.
Д. Андрейко,
147 Broad St., New Britain, Conn.
Др. І. Копистянський,
W. Pine St., Shamokin, Pa.
Ю. Павчан,
68 N. 8 St., Brooklyn, N. Y.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Отсим подає ся до загального відома, що відділ Руського Молодечого Союза в Сімпсон, Па., число 34, зістав виключений з членьства тогож Р. Мол. Союза за неплаченє місячних вкладок через 3 послідні місяці: січень, лютий і март 1914 р.

Головний Уряд Р. Мол. Союза.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. Оголошеня братських мітінґів поміщують ся в часописи безплатно, але тільки один раз. Ті оголошеня мусять бути в руках редакції найпізнійше в суботу перед виходом кождочасного числа. Оголошеня братських балів, концертів, театральних представлень і т. п. забав приймають ся до друку по 5 центів від кождої друкованої стрічки. Належитість за ті оголошеня треба слати наперед.

ТЕЙЛОР, ПА. Бр. сьв. О. Николая, від. 92, подає до відома всім своїм членам, що мітінґ відбуде ся дня 12 цьвітня (апріля) 1914 р. в гали Луціяна Кшивіцького під ч. 326 на Юній стр. На тім мітінґу відбуде ся вибір нового предсідателя, бо давний переселив ся на фарму. Крім сего будуть инші важні справи до полагодженя. Просить ся всіх членів, щоби явили ся і вирівнали свої залеглости, бо в противнім разї будуть суспендовані. На мітінґу буде приймати ся також нових членів без вступного через два місяці (цьвітень і май) до Братства а до Р. Н. Союза після статута. Тому просимо як найчисленнійше вступати в члени Р. Н. Союза. — А. Ванкевич, заст. предс.; М. Малїшевський, секр.

ВУНСОКЕТ, Р. АЙ. Тов. „Запорожська Січ" під покр. сьв. Володимира Вел., від. 206, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, щоби явили ся дня 5-го цьвітня о год. 2-ій попол. на квартальний мітінґ в гали Канадіян під ч. 13 і пів. На мітінґу будуть полагоджені важні справи. Неявивший ся член підлягає грошевій карі після статута: урядник $1.00, член 50 ц. На тім мітінґу мають члени вирівнати свої довги, в противнім разї стратять право до запомоги на случай слабости. Також буде ся приймати нових членів до Товариства і до Р. Н. Союза. Вступне після статута. Просить ся як членів так і тих, що хотять приступити в члени нашого славного Товариства як найчисленнійше явити ся на мітінґу. Місячні мітінґи відбувають ся правильно кождої першої неділї по першім. — Й. Ірза, предс.; Л. Семенів, секр.

ФРЕДЕРІКТАВН, ПА. Бр. сьв. Івана Хрестителя, від. 172, повідомляє всіх своїх членів, що мітінґ, котрий мав відбути ся 19 цьвітня с. р. єсть перенесений і відбуде ся 26 цьвітня 1914 з причини Великодних Сьвят. Просить ся, щоби кождий брат явив ся на тім мітінґу 26 цьвітня, бо відбудуть ся важні справи. — Г. Пушїй, секр.

МІКІСПОРТ, ПА. Бр. сьв. Івана Хрестителя, від. 48, подає до відома всім своїм членам, що дня 12-го цьвітня с. р. т. є. в другу неділю по першім, відбуде ся мітінґ, на якім будуть полагоджені важні справи Товариства. — О. Лесняк, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Бр. сьв. Василія Вел., від. 289, подає всім своїм членам до відома, що на річнім мітінґу, який відбув ся дня 15-го марта 1914 р., зістав вибраний слідуючий уряд на рік 1914: Іван Чолїй, предс.; М. Сокира, заст. предс.; М. Сокира, кас.; Г. Пайкош, заст. кас.; В. Левчик, секр. фін.; М. Крук, секр. рекорд.; І. Палажїй і Самуїл Пилип, члени контр. ком.; С. Напаванець і Гриць Мипта, надзр. хорих; М. Белей і М. Ванат, дверники. Рівнож подає ся до відома, що в місяцю цьвітню і маю буде приймати ся нових членів до Братства без вступного, а до Р. Н. Союза після статута. Іван Чолїй предс.; М. Сокира, кас.; В. Левчик секр.

ЛАКАВАННА, Н. Й. Бр. Пресьв. Богородиці. від. 149, повідомляє отсим, що в звіті про вибір нового уряду зайшла ошибка, що до заступників касієра і секретара. Іван Слободзян зістав вибраний на заступника секретаря а Іван Стадник на заступника касієра. — Онуф. Стецьків, секр.

ПОРТ БОВКЛЕЙ, ПА. Бр. сьв. Івана Хрестителя, від. 223, на квартальнім мітінґу дня 22 марта повзято ухвалу, що через цілий квартал (т. є. цьвітень, май і червень) буде приймати нових членів до Братства і Р. Н. Союза з такими полекшами: 1) членів у віці від 20 до 35 літ без вступного до Братства, у віці від 36 до 45 літ за половину вступного. - До Р. Н. Союза після статута. Отже ми думаємо, що кождий повинен користати з сеї доброї нагоди. Вступайте в члени Братства і Р. Н. Союза. В єдности сила! Мітінґи відбувають ся в неділю по 15-ім кождого місяця зараз по Службі Божій в церковній гали ч. 635 W. River St. Wilkes-Barre, Pa. — М. Ярош, предс. С. Запоточний, секр.

КЕМДЕН, Н. ДЖ. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 374, повідомляє всіх своїх членів, що мітінґ відбуде ся дня 5. цьвітня с. р. т. є. в неділю пополудни о год. 2-гій в гали Empire Hall, N. 1832 Filmore St. Кождий член має ся явити на мітінґу, бо є богато важних справ до полагодженя. — В. Табарахнюк, секр.

ВЕЛИКЕ НАРОДНЕ ВІЧЕ!

В імени всіх русько-українських Товариств і Братств в Філядельфії, Па., маємо честь запросити всіх членів і взагалї всіх місцевих і доокоплинних Русинів-Українців на

ЗАГАЛЬНЕ НАРОДНЕ ВІЧЕ
яке відбуде ся
В НЕДІЛЮ 5-го ЦЬВІТНЯ 1914 р.
о 1-ій годині в полудне
в Mercantile Hall, 849 N. Franklin St
в справі
ОСНОВАНЯ РУСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ

з Філядельфії, в котрім найшли би приміщенє всї місцеві товариства, читальня, бібліотека, галя на представленя і збори і пр. народні інституції.

Родимці! Крайна пора взяти собі примір з инших народів і статя на рівні з ними.

Надходить весна; ціла природа розвиває ся і розпочинає нове житє. Пробудім ся і ми та положім підвалини під нове, красше житє. Увіковічнім сей ювилейний рік нашого Кобзаря і тут на чужині тревалим народним памятником.

Всї як один прибувайте на Народнє Віче!

Теод. Грицей, предсідатель. **Василь Слободзян**, касієр. **Мих. Поляк**, секретар.
Максим Шкодовський, Іван Боросєвич, Андрій Вислоцький, Іван Сорока, Гр. Рибалюк, П. Тимків.

ТОВ. „ЗАПОРОЖСЬКА СІЧ"
в Лонґ Айленд, Н. Й., 64 від. Р. Н. Союза,
устроює
ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ БАЛЬ
в суботу дня 2. мая 1914 р. в гали під ч. 250
в Лонґ Айленд Сіти, Н. Й.

Початок о год. 7.30 вечером. Вступ **25 ц.**

Просить ся на сей баль всіх Русинів і Русинок з Лонґ Айленд і околиці. На бали буде приймати ся нових членів до Товариства без вступного, а до Р. Н. Союза після статутів. Тому належить користати з нагоди балю.

За добру забаву ручить: Комітет.

ПОЗІР!
ПОРАЗ ПЕРШИЙ В ПІТСБУРҐ, ПА.!
Заходом читальні „Просьвіти" ім. Івана Франка
відбуде ся
В ВІВТОРОК 7. ЦЬВІТНЯ
в гали при новій церкві 1005 Карсон стр., С. С. **під управою і при особистій участи Вп. П-ства Юлії і Миколи Шустакевичів, артистів і сьліваків з львівського „Народного Театру" представлене**
„НАХМАРИЛО"
(знаменита комедія в 3. діях Бориса Грінченка).
ОСОБИ:

Тарас Вільхівський, народний учитель — п. **М. Шустакевич**
Матвій Шевцов, його дядько, дідич — п. Ів. Кузів
Корнїй Данченко, селянин — п. П. Грошко
Хотина, його жінка — п-на Е. Ярутимівна
Маруся, їх дочка — п-ні Ю. Шустакевичева
Петро, їх син — п. П. Кручкевич
Демко Шрамченко, селянин — п. Т. Дашкевич
Параска, його жінка — п-ні Т. Булова
Ілько, їх син — п. В. Чумак
Уляна, подруга Марусї — п-на П. Венґжинівна
Халимон, вислужений салдат — п. Г. Хоміцький, студ. унів.
Сторож у школї — п. Р. Качмарський, студ. унів.
Сидір Іванович Вишкварка, крамар — п. Ів. Лазенґа.

Між діями виконає пані Ю. Шустакевичева в супроводі пяна сольо сьпів з опери Пуччінього „Мадам Бутерфлай", арію з 2 дії („Там де мраки сірі...") і дует Паньства Шустакевичів з італїйської опери Вардого „Ля Травіята" (сцена з І. дії). Крім сего відбудуть ся продукції хорів під управою п. Р. Качмарського.

Нові костюми за старанєм пропов. Д. Галенди, шиті після оригінальних українських кроїв п-нею Ю. Шустакевичевою.

ПОЧАТОК ПРЕДСТАВЛЕНЯ ТОЧНО О ГОДИНІ 8-ій ВЕЧЕРОМ.

ЦІНИ МІСЦЬ: Крісло 1-рядне 75 цнт.; II-рядне 50 цнт.; вступ на галю 35 цнт.

О численну участь просить **КОМІТЕТ.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

Де є **ЛУКА КОЦАН**, 45 літ, родом з села Вислок великий, пов. Сянок в Галичині. Перед 8 роками мешкав в Пітсбурґу, Па.; до Америки приїхав перед 18 роками. В дуже важній справі нехай зголосить ся сам або, хто знав би його місце побуту, нехай подасть на адресу: Maria Gabor, c/o J. Rizsak, 129 2nd St., Passaic, N. J. 12-14

ХТО ЗНАЄ? В дуже важній справі пошукую **КОСТЯ ЦЕЛІНСЬКОГО**, родом з села Височани, пов. Сянік в Галичині. Свого часу перебував він в Карнеґі, Па., а відтак перенїс ся на иншу місцевість. Хто знає про місце побуду Костя Целїнського нехай дасть знати (або нехай він сам зголосить ся) на низше подану адресу а дістане $1.00 нагороди. Dmytro Kapitula, Notary Public, McAdoo, Pa. 13-14

ФАРМА НА ПРОДАЖ! Продаю фарму 40-акрову з лісом, 2 гавзи, 2 корови, 1 коня, 50 курий і всї знаряди господарські. Фарма находить ся в дуже добрім положеню, близько фабрик і міста. Ціна $1.500.00. Адреса: Michael Chebidzura, West Willington, Conn.

Пошукую свого вітця **ТИМКА КОХИНУ**, зі села Команьча, пов. Сянік, Галичина, котрий перед 15-ти роками виїхав до Америки і від того часу не дає про себе знати. Сам або хто о нім що знає нехай зголосить на адрес: Andrej Kochyna Jennings, Md.

ПОШУКУЄМО ІВАНА ПАПІЖА, родом зі села Бурканова, пов. Підгайці в Галичині, літ 28, котрий прибув до Америки перед 3 літами і в послїднім часї перебував в Сант Луїс, Мо., Бідл Ст. 2029. Шукають за ним Кирило Папіж, його сестра Явдоха, шваґер Онуфрій Скупка і братова Танька, котрі приїхали тепер з краю. Хто знав би його місце побуту, просить ся написати на адресу: Kyrylo Papiz Courtis Bay 1007 Courtis Ave. South Baltimore, Md.

ПОШУКУЄ СЯ РУТИНОВАНИХ АГЕНТІВ, о ширших кругах знакомих по Контрах, в цїли продажи лот і фарм. Тижнева платня для відповідних людий до 50 долярів. Голоситись устно або писемно на адресу: G. Czarnecki, 30. E 7th St., New York, N. Y.

РІЖНІ ЛЮДИ.

ПОЗІР! У ВІДПОВІДЬ ІНТЕРЕСОВАНИМ!

ВАЖНЕ ДЛЯ ТИХ, ЩО ГРАЮТЬ АМАТОРСЬКІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

ПЕРША РУСЬКА КОСТЮМЕРІЯ
В АМЕРИЦІ.

Посїдає великий склад першорядних народних русько-українських і иншого рода добірних костюмів як також потрібні прибори до характеризованя осіб, як: перуки, волося, бороди, вуси, шмінки і т. п. Річи ті випозичаємо по дуже низьких цінах. В нюйорських околицях убираємо і характеризуємо аматорів відповідно до роль граючих на сцені. — Добірні костюми і відповідна характеризація надають особлившу красу кождій штуцї на аматорській сцені. — При замовленях треба присилати спис осіб і потрібних річий. Замовленя просить ся присилати що найменше 8 днів перед представленєм на адресу:

Mrs. EMILIA UHORCHAK, 32—
66 SUSSEX ST., JERSEY CITY, N. J.



До відомости всім Парохіям і Отцям духовним:
EUGENE WASYLENKO
1009 N. Main Ave., Scranton Pa.
Артиста різьбар, приймає всїлякі роботи, входячі в обсяг церковний: іконостаси, вівтарі, кивоти, золоченє образів і т. д.

Капітал на продаж!

The Shamokin Fidelity Building and Loan Association,

скінчивши з успіхом свій другий рік діяльности, виставило тепер нові серії шерів на продаж і предкладає для людий так хороший „інвестмент". Зі згляду на безпечність, дохід і вигоду, шери того товариства представляють дуже пожаданий „інвестмент" (ульокованє).

Капітал в цїні від $1.00 до $30.00 можна получити в офісї:

John Kopyscianski, Attorney at law,
cor. Independence & 8th St.,
Shamokin, Pa. 13-16*

Близші інформації можуть удїлити руські директори: Марко Сметана, секретар товариства; Осип Пейко, Іван Пірожек і Никифор Габура — директори.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Отсим просимо всіх наших кольоністів, котрі закупили у нас землю а тепер на весну спроваджують ся, аби будовати ся і управляти свою землю, щоби повідомили нас про свій приїзд.

Лучає ся часто, що деякі приїзджають разом з цілою родиною на стацію в Мілвіл, а не знаючи місця де їх фарма, цїлими годинами мусять пересиджувати на стації. Деякі кольоністи, котрі не мають еще власних домів, приїхавши не знають, де шукати за помешканєм в місті. З сеї причини повстають відтак нарікання на компанію, а не хотять зрозуміти, що вони самі причиною евентуальних нарікань.

Отже, хто тепер заміряє приїхати, нехай на кілька днів перед своїм приїздом повідомить компанію про день приїзду, а компанія зі своєї сторони доложить всяких старань, щоби запобічи нарікaням і помочи в таких справах.

Просимо звертатись в тій справі на адресу:

THE EUROPEAN COLONIZATION CO.,
19—20 High St.,
(Adv.) Millville, N. J.

КОЖДИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН ЧИТАТИ І ЗНАТИ З НАГОДИ ЮВІЛЕЮ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ОТСІ ТВОРИ:

Кобзар, нове повне виданє	60
Кобзар, з образками	1.00
Кобзар, II. часть	1.50
Твори Т. Шевченка, I. і II. часть, опр.	1.80
Твори в гарній оправі	2.00
Малий кобзар, з образками	25
Ілюстр. Шевченківська Бібліотека, 24 книж.	1.25
На вічну память Т. Шевченкови	50
Шевченко, Українофіли і соціялізм	1.00
Тарас Шевченко і Галицька Україна	10
Назар Стодоля, драма	20
Тарас Шевченко, драма	20
Найбільші Сини України, 24 портрети	25
Портрет Т. Шевченка	25
Медалї Т. Шевченка	1.50
Посткарти в красках, 1 доз.	50

ВЖЕ ВИЙШЛИ З ДРУКУ
накладом Руської Книгарні отсі книжки:

Русько-Англійський Листовник, 288 стор.	75
Єлисавета, мученица на австрійськім престолї у сьвітлї правди, ціна	60
Що стало ся з Рудольфом	60
Іван Дурак та инші оповіданя, ціна	25
Луць Заливайко і його син, з образ., ціна	25
Листи з пекла і Лист шинкаря до чорта	25
Мандрівки та пригоди шляхтича Чвань-ківського	50
Пригоди сироти дівчини	10
Пісня за Єлисавету	5
Печера Пустинника	20
Болєслав, доля сина Ґеновефи	25

До кождого замовленя даром отінний ювілейний календар Т. Шевченка.

Наша адреса:

RUSKA KNYHARNIA
850 Main Street, Winnipeg, Man.

ПРОДАМ ДВІ ФАРМИ ТАНО!

1) Фарма 100 акрів велика, дім 7 руміа, нова баня, 3 коні, 5 коров, всі приряди фармерські, ціна $3000. Половина готівкою.

2) Фарма 220 акрів, новий дім і баня, ціна $4000. Готівкою вимагаєсь $1500. — Пишіть до:

S. M. KUILOWSKI,
Suite 118, 14—16
96 BROADWAY, NEW YORK, N. Y.

ЧУДО! GARY, IND.!

Родимцї! Одинока спосібність прийти до власного добра і бути в такім місци, де є стала праця.

Догідний час прийти до своєї власної хати в такім місци, де золота будучність.

Одинока спосібність купувати лоти або доми з лотами за низьку, дуже приступну ціну в хоротім новім промисловім місци. Місто Ґери положене близько міста Шікаґо, Ілл., бо лише годину їзди. Вісім літ минає від хвилї, як на чистім поли почало ся будувати місто Ґери. За так короткий час числить воно понад 40 тисяч мешканців. Чи не чудо?

Що за причина сего надзвичайного зросту?

Тому, що є богато фабрик, в котрих мають постійне занятє тисячі людий. Будова фабрик поступає щораз більше, по укінченю будови, як виказує „Ґери ріпорт", буде працювати:

Indiana Steel Co.	30.000
American Sheet & Tin Plate Co.	10.000
American Steel & Wire Co.	5.000
American Bridge Co.	4.500
Universal Portland Cement Co.	3.000
American Car & Foundry Co.	10.000
American Locomotive Works	12.000
National Tube Co.	2.000
Gary Screw & Bolt Works	2.000
The Kirk Railroad Yards	2.250
Разом	80.750

Де добра спосібність, там забігають чужі народности, бо вони скорше пізнають, де і є чия будучність, а ми Русини все позаду лишаємо ся. Я видїв ту конечну потребу взяти ся за се дїло, щоби своїм Родимцям помагати в купнї і використати ту добру спосібність для своїх Братів Русинів.

Маєте нагоду довідатись хто я є; а переконаєте ся, що я се роблю тільки для добра своїх земляків.

Не гайте часу! Спішіть ся з купном лотів або домів з лотами, бо хто тепер купить, сей за кілька літ зробить маєток, бо ціна піде в десятеро в гору, а крім сего й працї нїколи не бракне.

Богато наших людий купує лоти в місцях незнаних, де нїчого нема і нїколи нїчого бути не може; через те й поносять великі страти.

Місто Ґери — хороше, нове, велике, чудова околиця, роботою тут нїхто не журить ся, заробок лїпший як по инших плейзах.

Руська католицька церков є в місци; Русинів жиє тут понад 300 родин крім самотних.

Приїзджайте і купуйте, коли догідний на се час, а інтересованих прошу писати по інформації на адресу:

JOSEPH JAREMA,
Phone Drover 5832.
5122 S. Throop St., CHICAGO, ILL

ЦІННИК КНИЖОК,
які можна дістати в друкарні „Свободи":

	$ ц.
Дорога, малий	32
Горі імієм серце	34
Коляди	15
Релігійні вірованя	20
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люди	15
Руський штукар,, 212 гарних штук до забави	50
Русько-англійський тлумач	60
Страйк	20
Америка	15
Рицар і смерть	5
Хто з чого жиє	15
Які то є люди на землі, з 20 образками	50
Принц і нуждар, оповідане	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Доля галицької сироти	5
Дещо про зьвірята	30
Дещо про права і суди	10
Еміґрант	15
Журавлї	10

Пишіть на адресу:
SVOBODA
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

B 73

— 250 —

— Жид повісив ся. — відповіла якась перекупка.

— Що за Жид?

— Властитель камениці.

— Ваґман?

Бурмістр одним скоком був коло Шнадельського. Сей з якимсь горячковим запалом говорив — швидко, урваними фразами, обертаючись на ріжні боки:

— Алеж нема пів години. — Притисло мене, конче потрібно було гроший. Приходжу: сінешні двері отворені, а від покою замкнені. — Жінка десь виїхала і доси не вернула. Служниці також нема. — Крізь дірку від ключа бачу: стоїть насупроти під стіною. Кличу, стукаю — не рушаєть ся. Поліція мусіла посилати по слюсаря, бо двері замкнено з-нутра, ще й ключ витягнено. Розумієть ся, що сам!

Староста вже був у середині, де урядувала поліція, а по кількох мінутах, вислухавши реляції ревізора і не приписуючи справі ніякого більшого значіня, побіг до президента суду, щоб порозуміти ся в справі арештованого Рафаловича.

В президентовім передпокою він застав Шварца. Сей с..звів йому, що прийшов сюди з паном маршалком, який власне є у президента, що пан президент післав власне за слідчим судією, і що

— 251 —

він. Шварц може служити що до сеї справи деякими поясненями. Потім староста війшов до президіяльного бюра.

— А, ось і пан староста! — скрикнув весело пан маршалок. — Ну, щож чувати?

— Якийсь фаральний день сьогодні, пане маршалку! — мовив староста. — Власне довідую ся, що наш любенький Ваґман повісив ся.

— Що? Ваґман?

— Повісив ся?

— Так, повісив ся. В своїм покою. Коло своєї каси, яку лишив отвореною.

— Але може то знов яке вбійство? — запитав президент.

— Ледви. Ані слідів мордованя, ані слідів рабунку не знати. Зрештою тіло взяли до обдукції, а поліція веде слідство на місці. Але повторю, убійство дуже сумнівне. Двері покою замкнені були з середини і ключ лежав на серед покою.

— На серед покою? Чому не в дірці? — завважив президент.

— А в касі, здаєть ся, не бракує нічого. Зрештою побачимо, що скаже поліція. Та що там! Не велика птиця Ваґман. Одною пявкою менше в повіті.

— Ну, так. А все таки — се самовбійство видаєть ся мені загадковим, — мовив президент. —

— 254 —

виясненити справу вбійства. А на сі питаня він не знаходить ніякої відповіди.

— Алеж сьвідки стверджують, що вона потім була дома і що між нею і Стальським прийшло до сварки, — закинув президент.

— Се так, — мовив слідчий, — але се ще не доказ, що Рафалович потім не виходив із дому і не зайшов до Стальських і не вбив Стальського, і не поміг їй скрити ся десь кудись.

— А вважаєте виключеним припущенє, що вона сама вбила його?

— Виключеним не виключеним, але мало правдоподібним. Удар був страшенно сильний, хоч заданий у сні. Сікач, не дуже то й острий, увесь затонув у чашці.

— Значить, по вашій думці, тепер — —?

— По моїй думці треба вислідити, де поділа ся пані Стальська. Вона зможе найліпше пояснити нам остатні фатальні хвилї.

— Ах, тут є Шварц, — скрикнув пан маршалок. — Він каже, що має деякі деталї до виясненя сеї справи.

Покликали Шварца.

— Я власне написав для пана Шварца візване на завтра, — мовив слідчий. — Показує ся, що пан Шварц належав до товариства, що забавляло ся зі Стальським у реставрації в хвилї, коли сто-

— 255 —

рож — ага, треба буде візвати ще того сторожа! — отже коли сторож доніс про сходини пані Стальської з Рафаловичем. Що пан Шварц має нам сказати?

Шварц оповів коротко про вчорашні події. Коли Стальський зо сьвідками пішов до Рафаловича, він лишив ся в реставрації, не хотів мішати ся в сю неприємну історію. Потім здибав Шнадельського, що зі зворушеня аж розхорував ся. Оба пішли до дому. Але сьогодні рано, о девятій він бачив паню Стальську на зелїзничім двірци. Поїхала, здаєть ся, в напрямі до Львова.

Се було дуже важне відкритє.

— Зараз телєґрафую на всі стації і до львівської поліції, — мовив слідчий. — Віднайденє сеї пані для слідства першорядна річ.

— Чи не міг би я прислужити ся чим? — закинув Шварц. — От приміром обїхати найблизші стації і розвідати устно, чи не висіла де там? А в крайнім разї доїхати аж до Львова?...

Президент обернув ся до слідчого.

— Як пан совітник думають?

— Щож, се було би не зле. Мати чоловіка, що особисто знає дотичну особу — все ліпше, ніж телєґрафічно посилати рисопис, який і так не все осягне мету.

— Добре, — згодив ся й президент. — Розу-